LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division. 14-th July, 1947, AG 383, 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt" Günzburg/Donau Bürgermeister — Landmannplatz 1. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 83 (90)
Otrdien, 1947. g. 4. nov.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Cūlītis, H. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 92, spiest. 92.

Pārsteigums Anglijas pašvaldību vēlēšanās

Konservātīvie prasa Etlija valdības atkāpšanos

Pašvaldību vēlēšanu pirmajā gājienā 1. novembrī, kas notika 383 mazākās pilsētās Anglijā, Velsā un Skotijā, sevišķi izcilus panākumus guvuši konservātīvie, iegūstot klāt 614 pārstāvjus. No 3266 ievēlamiem pārstāvjiem konservātīvajiem tagad ir pavisam 1683. Strādnieku partija zaudējusi 640 vietu un 23 iecirkņos arī savu līdzšinējo vairākumu. Konservātīvie prasa Etlija valdības atkāpšanos, jo vēlēšanu rezultāti rādot, ka strādnieku valdība vairs nebaudot vēlētāju uzticību.

Pašvaldību vēlēšanas bija pirmā strādnieku partijas uzticības pārbaude kopš Anglijas saimnieciskās krizes sākuma. Vēlēšanu pirmais gājiens, līdzīgi vēlēšanām Dānijā un Norvēģijā, rāda vēlētāju nepārprotamu novirzīšanos pa labi, ko uzsver visi ārzemju novērotāji Londonā. Piedalīšanās vēlēšanās vietām sasniegusi līdz 80%, kas uzskatāms par augstu rezultātu, Lorda Bīverbruka „Sunday Times" norāda, ka pašvaldību vēlēšanās līdz šim vēlētāji parasti izrādījuši diezgan lielu apatiju. Dzīvā piedalīšanās šajās vēlēšanās liecinot, ka tauta neapmierināta ar notikumu līdzšinējo gaitu un prasa enerģisku rīcību. Pat tādos izteiktos strādnieku rajonos kā Mančestras apkārtnē, konservātīvie guvuši labus panākumus. Komūnisti no savām līdzšinējām 10 vietām zaudējuši 9.

Konservātīvo partijas priekšsēdis lords Vultons sestdien prasīja strādnieku valdības atkāpšanos, jo vēlētāji vairs neuzticoties valdībai, ka tā spētu tikt galā ar saimniecisko krizi. Arī Čerčils kādā avās runā svētdien prasīja valdības atkāpšanos un jaunu parlamenta vēlēšanu izsludināšanu. Konservātīvie esot pārliecināti, ka Etlija valdība tiešām arī atkāpšoties. Strādnieku partijas ģenerālsekretārs Filipss gan paskaidrojis, ka valdība nedomā atlaist parlamentu, jo strādnieku partijas zaudējumi visas valsts mērogā sastādot tikai 5%.

Etlija valdības programma, kas pagājušā nedēļā apakšnamā ieguva uzticību, paredz vispirmā kārtā eksporta pastiprināšanu, iekšzemes patēriņa samazināšanu un augšnama tiesību ierobežošanu. Astoņu dienu ilgo debašu nobeigumā Etlijs norādīja, ka konservātīvie gan asi uzbrukuši valdībai, bet paši nav iesnieguši nekādus konkrētus priekšlikumus. Likums par augšnama tiesību ierobežošanu esot neizbēgams, jo esot jānodrošina iespējas valdības programmas reālizēšanai. Grozījumi augšnama tiesībās ierobežotu lordu palātas tiesības aizturēt tai nevēlamus likumprojektus uz diviem gadiem un dotu iespēju strādnieku valdībai vēl tagadējā parlamenta pilnvaru laikā reālizēt likumprojektu par dzelzs un tērauda rūpniecības nacionālizāciju arī pret augšnama gribu.

BBC, NZ

Iespējama jaunu bēgļu uzņemšana IRO aprūpē

IRO sagatavošanas komisija piektdien nolēma atvieglot 2. jūlijā izdoto pavēli, saskaņā ar kuru aizliegta jaunu bēgļu vai DP uzņemšana IRO aprūpē, izņemot gadījumu, ja tie pierāda, ka nonākuši trūkumā. Komisijas ģenerālsekretāram norādīja sekot „iespējami liberālākam rīkojuma iztulkošanai" un sniegt sīku ziņojumu nākošajā sagatavošanas komisijas sanāksmē 15. janvārī. Komisijas sekretāriāts cer pierunāt atsevišķo valstu valdības piekrist noteiktai viņu zemes uzņemamo bēgļu kvotei.

Pēc Holandes pārstāves priekšlikuma pie IRO galvenā štāba Ženēvā nodibināta padomdevēja komisija akadēmiski izglītoto DP un bēgļu un citu speciālistu izvietošanai darbā. Komisijas pirmā sēde bija paredzēta vakar.

Šo ziņu apstiprina arī LCP sekretārs J. Arājs. Viņš arī informē, ka IRO galvenais štābs Ženēvā saņēmis nelabvēlīgas ziņas par bēgļu izvietošanu Brazilijā. Laukstrādniekus nodarbinot neapmierinošos apstākļos. Bet pēc Brazilijas valdības instrukcijām 70% no iecelotājiem jābūt nodarbinātiem lauksaimniecībā, pie kam viņiem jādod solījums nesaistīties citā darbā. To apstākļu dēļ DP transporti uz Braziliju uz laiku pārtraukti, līdzšinējo Brazilijas komisija atlaista un tās vietā izraudzīta jauna. Apstākļus Brazilijā pārbauda īpaši IRO sagatavošanas komisijas pārstāvji.

Holandes pārstāve IRO sagatavošanas komisijā Dr. Hilda Ferveja-Jonkere, kas ir vienīgā delegāte — sieviete, protestējot pret komisijas politiku, piektdien atteikusies no amata. Delegātes atteikšanās notika pēc vairākkārtējām domstarpībām ar ģenerālsekretāru Taku un ASV pārstāvi Vorrenu. Fervija-Jonkere, kopā ar Brazilijas, Francijas, Beļģijas un Gvatemalas delegātiem, ierosināja ierobežot ģenerālsekretāra tiesības, izraugot īpašu interimkomisiju, kas pārņemtu daļu no ģenerālsekretāra funkcijām. Ģenerālsekretārs Taks uz šo ierosinājumu atbildēja ar draudu atkāpšanos no amata. Taka viedokli aizstāvēja arī ASV delegāts Vorrens, Anglijas, Jaunzēlandes un Austrālijas pārstāvis. Vorrens iepriekšējās debatēs par IRO budžetu norādīja, ka ASV varētu rasties nevēlēšanās turpmāk finansiāli atbalstīt IRO, ja organizācijas rīcība nedotu sekmes. ASV sedz 45% no visa IRO budžeta.

NYHT, DM

Ceturtdien Londonā sāks spriest par Vāciju

Ceturtdien Londonā sāksies četru valstu ārlietu ministru vietnieku konference Vācijas un Austrijas miera līgumu izstrādāšanai. ASV pārstāvis būs ģenerāļa Kleja padomdevējs Merfijs, Anglijas — ārlietu ministrijas valstssekretāra palīgs sērs Viljems Strengs, Padomju Savienības — ārlietu ministrijas Rietumeiropas nodaļas vadītājs Smirnovs, Francijas — virspavēlnieka ģenerāļa Kēniga padomdevējs de Sen Ardons. Galvenie apspriežu temati ir Vācijas turpmākā politiskā struktūra, Vācijas miera līguma izstrādāšanas kārtība un iespējas Vācijas vienības panākšanai.

Londonā un Vašingtonā ārlietu ministru vietnieku apspriedēm un pašu ārlietu ministru konferencei, kas sāksies 25. novembrī, veltī izcilu uzmanību. Jaunus jautājumus darba kārtībā neparedzēšot, ierobežojoties ar to jautājumu apspriešanu, par kuriem nebija panākta vienošanās Maskavā. BBC ziņo, ka esot sagaidāma Anglijas, ASV un varbūt arī Francijas saskaņota kopīga rīcība. Vašingtonā apsver iespējamo rīcību konferences neveiksmes gadījumā. Tad rezultāts varētu būt vēl tālāka Rietumvācijas patstāvība un ciešāka apvienoto joslu saimnieciskā sadarbība. Ja Padomju Savienība ierosinātu izvākt no Vācijas okupācijas karaspēku, ASV tam piekristu tikai ar īpašiem nosacījumiem. ASV tomēr vēl vēloties izvairīties no galīgas attiecību sabojāšanas ar Padomju Savienību.

BBC, NZ

Pāvests pret totālitārismu

ASV komūnistu partijas vadība paziņojusi, ka neiestāsies „kominformā", lai nedotu iemeslu „fašistiem un reakcionāriem izdarīt jaunas provokācijas un tā maldināt amerikāņu strādniekus". Ārlietu viceministrs Lovets paziņojis, ka Padomju Savienībā esot tikai 151 amerikāņu diplomāts un žurnālists, turpretim, ASV uzturoties 516 padomju pārstāvju un žurnālistu. Tā kā Padomju Savienība vairākkārt liegusi iebraukšanas atļaujas amerikāņu pārstāvjiem, arī ASV jutīšoties spiestas pārbaudīt savu nostāju šinī jautājumā.

BBC ziņo, ka Brazilijas diplomātiskajam pārstāvim Maskavā, ko padomju iestādes bija aizturējušas, atļauts atstāt Maskavu. Pēc tam arī Brazilija ļāvusi padomju pārstāvim atstāt Rio de Žaneiro. Pēc Brazilijas parauga komūnistu deputātu mandāti anulēti arī Čīles parlamentā. Padomju militārgubernātors Vācijā maršals Sokolovskis sabiedroto kontrolpadomei Berlīnē paziņoja, ka padomju militārā valdība pārtrauc attiekšmes ar braziliešu militāro misiju Berlīnē un aicināja kontrolpadomi beigt misijas atzīšanu. Pārējo trīs valstu pārstāvji kontrolpadomē teicās šai lietā izteikt savu viedokli vēlāk. Ģenerālis Kleja norādīja, ka braziliešu karavīri cīnījušies plecu pie pleca ar sabiedrotiem Italijā; Brazilija tādēļ uzskatīta par sabiedroto, un viņš nevarot piekrist Sokolovska izteiktiem apvainojumiem.

UN kopsapulces prezidents Aranha saņēmis serbu centrālās nacionālās komitejas priekšsēža, agrākā Dienvidslavijas vēstnieka ASV Fotiča memorandu, kurā Tito režīms Dienvidslavijā nosodīts kā lielākais apdraudējums pasaules mieram. Memorandā UN aicināts radīt Dienvidslavijā fiduciāru interimvaldību un prasīta jaunu vēlēšanu sarīkošana starptautiskā kontrolē. Pāvests Pijs, runā Vatikanā augstākajā tiesā, totālitārās valdības apzīmēja par „saprāta apspiedējām" un nostājās par baznīcas tiesībām civilā dzīvē.

NYHT, BBC, NZ

Jauns posms Anglijas un Italijas attieksmēs

SFORCAS UN BEVINA SARUNU POZITĪVIE REZULTĀTI

Italijas ārlietu ministra Sforcas sarunas Londonā ar Anglijas ārlietu ministru Bevinu beigušās sekmīgi. Piektdien publicētā komunikē paziņoti sarunu rezultāti: Anglija nodod Italijas rīcībā sev piešķirto italu flotes daļu, abu valstu attiekšmju uzlabošanai paredzama kultūrālās sadarbības, jauna tirdzniecības un kuģniecības nolīguma, kā arī civīlās gaisa satiksmes nolīguma noslēgšana un vīzu atcelšana satiksmē starp abām valstīm. „Panākta piecu punktu vienošanās," teikts paziņojumā, „atjaunojusi tradicionālās draudzības saites starp abām valstīm."

Sforcas sarunu rezultāti Londonā ir pirmais ievērojamākais italu ārpolitikas panākums kopš miera noslēgšanas. Turpretim, iekšpolitiskais stāvoklis saimnieciskās krizes dēļ joprojām paliek saspringts. Pret De Gasperi valdību izveidojusies jauna nogrupējumā kreisa opozicija. Šī nogrupējuma nolūks panākt kabineta pārveidošanu. Sociālisti mērenais spārns ar Saragati priekšgalā uzaicinājis kreiso spārnu ar Nenni no vienošanās ar komūnistiem un atbalstīt De Gasperi valdību. Saragati nolēmis radīt vienotu fronti ar republikāņu partiju, kas neretotos Nenni un komūnistu spārna līdzdalībai valstij draudīgo propagandu. Pēc vēlamo kabineta pārveidošanu panākšanas, tad De Gasperi valdībai būtu nodrošināts atbalsts.

Italijas vēstnieks Vašingtonā piektdien lūdzis ASV valdībai tūlītēju dolaru palīdzību, lai rastu izeju no pastiprinātās krizes, kas vēl var saasināties tālāk.

Kādā intervijā presei Sforca Londonā noraidīja „stulbo" propagandu, ka amerikāņi ar saviem palīdzības plāniem gribot paklaut sev visu Eiropu. Bet esot jācenšas izprast arī padomju nostāja, jo Eiropas pārdalīšanās radītu lielu postu. Viņš pats, Sforca, gan labāk būtu ar mieru mirt, nekā dzīvot totālitārā režīmā. Bijušais ASV ārlietu ministrs Henrijs Volless Romā sarunās ar De Gasperi ierosinājis Italijai uzņemties starpniecību, lai novērstu Eiropas dalīšanos divos blokos. Volless apspriedies arī ar italu komūnistu vadītāju Toļiati.

BBC, NYHT, NZ

Centra bloks pret de Gollu un komūnistiem

FRANČU KOMŪNISTU VADĪTĀJS DEVIES UZ MASKAVU

Kaut gan Ramadiē valdība ceturtdien ar 300 pret 280 balsīm guvusi parlamenta uzticību, tomēr esot iespējama vēl tālāka valdības pārveidošanās, ziņo franču joslas radiofons Badenbadenē. Koalicija prasot pēc jauna ministru prezidenta. Par varbūtējiem kandidātiem valdības galvas amatam minēts Pols Reno, Leons Blums un citi sociālistu vadoņi.

Pārveidotajā Ramadjē valdībā nākuši klāt 2 MRP pārstāvji, viens radikālsociālists un viens sociāldemokrats. Kabinetam tagad pavisam 17 locekļu, no kuriem, 7 sociālisti, 5 MRP pārstāvji, 3 radikālsociālisti, 1 sociāldemokrats un 1 bezpartejiskais. Pēc BBC ziņām, centra grupas Francijā esot izveidojušas bloku, kas nostājies starp de Gollu un komūnistiem, aizsteidzoties priekšā de Golla plānotajam blokam, kam būtu bijis jānostājas starp koalicijas grupām un komūnistiem. Komūnistu vadītājs Torezs izbraucis uz Maskavu, lai, kopā ar citiem vadītājiem franču komūnistu darbiniekiem, piedalītos oktobra revolūcijas 30. gada dienas svinībās.

Franču ārlietu ministrijas aprindās lielu nozīmi piešķir līgumam ar ASV un Angliju par darba spēka vervēšanu Vācijas amerikāņu un angļu joslā. Nolīgumi ar ASV un Angliju jūtami atšķiras viens no otra. Angļu joslā pusei no pirmajiem 50.000 strādniekiem, ko savervēs darbam Francijā, jābūt DP, kamēr amerikāņu joslā šādas prasības nav. Vervējamo strādnieku kopskaits nav ierobežots.

ĪSUMĀ

UN politiskā komisija pieņēmusi ASV ierosinājumu īpašas Korejas komisijas dibināšanai, kas pārraudzītu tautas pārstāvju vēlēšanas Korejā. Padomju priekšlikumu, uzklausīt politiskā komisijā korejiešu pārstāvjus, noraidīja.

Pēc slovaku demokratu partijas vadītāja Ursini atkāpšanās no Čechoslovakijas ministru prezidenta vietnieka amata, kas esot notikusi uz komūnistu spiedienu, līdzdarbību atsaukusi arī visa slovaku demokratu partija.

No 1. decembra aizliegts Vācijā starptautiskas pasta satiksmes ceļā iesūtīt jebkādus tabakas izstrādājumus. Visus sūtījumus konfiscēs.

Pirmie 844 baltieši izbraukuši uz Austrāliju

„The Stars and Stripes" ziņo, ka 30. oktobrī no Brēmerhafenas uz Austrāliju aizbraucis transportkuģis „Gen. Heinzelmann" ar pirmajiem 844 baltiešiem, to vidū 115 sievietēm. Braucot caur Suecas kanāli, kuģis mērķi sasniegs 28. novembrī. Austrālijas imigrācijas komisijas loc. pulkvežleitnants T. P. Selors izteicies, ka tie esot pirmie aizbraucēji no 12.000 DP, kuŗus Austrālija paredz uzņemt gada laikā. Nekavējoties izraudzīšot jaunu grupu. Aizbraucēji pēc 5 gadiem varēšot kļūt Austrālijas pavalstnieki. Nākošajos transportos uzņemšot arī ģimenes. Turpmākie kuģi no Brēmerhafenas uz Austrāliju aties 30. novembrī, 26. janvārī un 8. februārī.

V. B.

Ģimeņu pārvešana uz Angliju

Brītu kontrolkomisija izdevusi technisku instrukciju, kas kārto ģimeņu locekļu pārvešanu uz Angliju. Tā sākās 28. oktobrī un iet caur Minsteri un Hukas ostu Holandē. Piederīgo vārdiskos sarakstus sastāda darba ministrija Londonā, no kurienes tos nosūta DP nometnēm. Dokumentācija un viss pārējais tāpat kā Westward Ho akcijā, bet bērnus, jaunākus par 16 g., ierakstīs vecāku dokumentos.

Piederīgie brauks tanīs pašos transportos, ar kuriem ved EVW. Pēdējo pienākums palīdzēt ģimenēm bagāžas pārnešanā. Bagāžas apmēri noteikti 75 kg personai. Uz kuģa katrs pieaudzis ģimenes loceklis saņems vienu mārciņu, bet bērns 10 šiliņu kabatas naudas.

Mikolaičiks vakar ieradies Londonā

RUMĀŅU OPOZICIJAS VADĪTĀJA TIESĀŠANA BUKARESTĀ

Neviena no pretrunīgajām ziņām par pazudušā poļu zemnieku vadītāja Mikolaičika parādīšanos vienā vai otrā valstī nav izrādījusies par dibinātu, un par viņa likteni vakar joprojām vēl nebija nekādu ziņu. Polijas valdības pārstāvis noraidījis versiju, it kā Mikolaičiks atrastos poļu drošības policijas rokās. Poļu preses šefa vietnieks Jakovskis paskaidrojis, ka poļu pilsoņi neesot padoti policijas izspiegošanai. Polijā pastāvot pilnīga kustības brīvība, tādēļ neesot nekāds brīnums, ka Mikolaičiks varējis pazust.

Poļu aprindas Romā domā, ka Padomju Savienība Mikolaičiku ar pavadoņiem nolaupījusi un nosūtījusi uz Sibiriju. Poļu ziņu aģentūra Romā apgalvo, ka NKVD zinot atbildi uz jautājumu, kur palicis Mikolaičiks. Polijas komūnistiskā valdība tagad vienīgi cenšoties maskēt opozicijas vadītāja nolikvidēšanu.

BBC vakar pl. 20 ziņoja, ka Stanislavs Mikolaičiks ar lidmašīnu no Vācijas ieradies Anglijā. To pēcpusdien apakšnamā paziņojis angļu valdības pārstāvis. Šo ziņu viss apakšnams uzņēma ar aplausiem. Angļu aviācijas ministrijas pārstāvis vēl paskaidroja, ka Mikolaičiks pārvests karaliskās gaisa flotes speciāllidmašīnā. Viņš jau saņēmis uzturēšanās atļauju Anglijā.

Trimdas poļu aprindās vēl joprojām piešķir ticamību arī dažādām ziņām par Mikolaičika atrašanos drošībā vienā vai otrā ārvalstī. Dāņu laikraksts „National Tidende" sniedz ziņu, it kā Mikolaičiks pazīts, iepērkoties kādā rakstāmlietu veikalā Kopenhagenā, kur apvaicājies arī par pasta tarifiem uz ASV un Ēģipti.

Pēc AP ziņām, valsts nodevībā apsūdzētais rumāņu opozicijas vadītājs Maniu pēc trīs stundu ilgas dažādu liecību nolasīšanas esot atzinies, ka gribējis ārzemēs dibināt rumāņu opozicijas valdību, bet noraidījis visas apsūdzības par slepenu dokumentu nodošanu ārzemju diplomātiem un par padomju karaspēka kustību un rumāņu armijas organizācijas datu izpaušanu amerikāņu un angļu pārstāvjiem. Viņš gan esot nosūtījis plašu ziņojumu par apstākļiem Rumānijā UN Balkānu komisijas loceklim — ASV pārstāvim Etridžam.

Apsūdzības rakstā minēts, ka rumāņu zemnieku partijas vadītāji, ciešā sadarbībā ar diviem amerikāņu armijas virsniekiem izstrādājuši organizētas konspirācijas plānu Rumānijā. Sazvērnieki plānojuši radīt slepenu militāru organizāciju, ko apgādātu un apbruņotu amerikāņi. Diviem apsūdzētiem, Visolanu un Buceti, esot palīdzējusi aizbēgt no Rumānijas amerikāņu militārā misija, kas viņiem sagādājusi lidmašīnu. Tuvākos apstākļus par amerikāņu palīdzību abu minēto apsūdzēto bēgšanā aprakstīja apsūdzētais Mosconi.

ASV ārlietu ministrija noraidījusi apgalvojumus, it kā ASV valdība būtu kaut kādā veidā iejaukta sazvērestībā Rumānijā. Abiem agrākajiem rumāņu ārlietu ministriem, kas tagad uzturas Šveicē, Visolanu un Buceti, esot dota atļauja iebraukt ASV. Amerikāņu politiskās misijas Rumānijā agrākais sekretārs Haliks pret viņu un citiem ASV pavalstniekiem celtos apvainojumus par piedalīšanos sazvērestībā pret Rumānijas valdību apzīmēja par „tīrām blēņām". Pārējie trīs Maniu prāvā iejauktie amerikāņi ir amerikāņu politiskās misijas šefs Bukarestā Berijs, viņa padomnieks Melburns un kādreizējais amerikāņu militārās misijas šefs Rumānijā ģenerālis Šuilers.

Angļu ārlietu ministrija piektdien paziņojusi, ka Bulgārijas valdībai iesniegta otra Lielbritānijas protesta nota pret Petkova notiesāšanu un nāves soda izpildīšanu, jo spriedums neesot savienojams ar miera līguma noteikumiem. Angļu valdība noraidījusi Bulgārijas atbildi uz pirmo angļu protesta notu.

NYHT, BBC

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 83 (90) 1947. g. 4. novembrī

Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

ĻAUNAS IETEKMES

Pēdējās apspriedās par jaunatnes audzināšanu runāts arī par nometņu dzīves negātīvo ietekmi uz skolu jaunatni.

Vispirms jāmin depresīvais noskaņojums, ko pieaugušie iepotē arī jauniešiem. Jo ilgāk velkas trimdas laiks, jo vairāk mūs sāk pārņemt depresija. Mūs, vecos, var saprast: mēs esam kā veci koki, ar saknēm izrauti no savas zemes, vides un nomesti te, nemīlīgā svešumā. Jo vairāk dilst mūsu cerības, jo vairāk milzt mūsu depresija. Dzīvei neesot jēgas, tādus apgalvojumus sākam dzirdēt arvien biežāk.

Ar šo noskaņojumu jācīnās katram atsevišķi un visiem kopā, tam nedrīkstam pakļauties. Tas nedod labu liecību arī par mūsu daudzināto sīkstumu, pacietību, vitālitāti, mūsu garīgiem pamatiem. Objektīvā vērtējumā mūsu stāvoklis vēl nebūt nav tik ļauns. Lai visai trūcīgs, mums tomēr ir savs maizes rieciens, ir kāds nožēlojams jumts virs galvas un — kas visai svarīgi - katram ir iespēja darīt kādu derīgu darbu; mums ir kultūras dzīves un zināmas pašvaldības iespējas.

Bet, ja nu ar vecie nīkstam, jaunatni nedrīkstam vilkt šinī gaudenā, gļēvā jūtoņā. Tai dzimtenē nepalika sava nodibināta dzīve, tā trimdu panes daudz vieglāk. Neuzskatīsim to par vieglprātību, ja tā nevaid mums līdz. Neprasīsim no bērniem, lai tie ilgi un daudz skumtu — tas būtu nedabīgi. Un ja jaunietis ar nepabeigtu ģimnazijas izglītību apgalvo, ka šinīs apstākļos „nekā prātīga" neesot vērts mācīties un ko uzsākt, tad tā ir tikai savas nevarības aizbildināšana ar trimdas apstākļiem. Drosmes, uzņēmības, dzīves un darba prieka pilnai jaunatnei jābūt arī trimdā. Šo noskaņojumu veicināt ir skolas un mājas un visas mūsu apzinīgās sabiedrības uzdevums.

Otrs ļaunums ir nometņu tenkas un mēļošana, kas ar sevišķu tīksmināšanos izceļ visu kroplo un greizo nometnes dzīvē. Tās skan bez kādas kautrības, tās uztver arī skolu jaunatne un uztver bez kritikas. Sistēmatiski uzņemdama šo neglīto barību, skolu jaunatne pamazām noskaņojas negātīvam dzīves un pasaules skatījumam un vērtējumam: tur skolā gan runā par krietniem cilvēkiem un krietnu dzīvi, bet īstajā dzīvē valda nejaukais, kroplais, ļaunais. Tā sāk meklēt un saskatīt dzīvē un cilvēkos vairāk tumšās, negātīvās puses. Veidojas tas mūžam sapīkušais cilvēks, kas vienmēr un visur redz tikai ēnas, netaisnību, citu kļūdas un vainas. Kāds ģimnazists apgalvoja, ka kasieri parasti nokļūstot cietumā par uzticētās naudas piesavināšanos. Viņam aizrādīja, ka tas gan notiek samērā reti, ka noziedzīgo kasieru % nav liels. Uz to viņš iebilda — ja viņi arī nenonāk cietumā, tad tas vēl nenozīmē, ka viņiem tur nevajadzētu būt. Raksturīga atbilde! Iekāms tu neesi pierādījis, ka neesi zaglis, es tevi par tādu turu, jo es neticu cilvēku godīgumam. — Pasaule esot tāda, kādu mēs to katrs redzam, mēdz apgalvot, un tā tas lielā mērā tiešām ir. Ja nu tā, tad mēs gribam audzināt cilvēkus, kas ievirzīti saskatīt vairāk pozitīvo.

Mēs varētu tikai pasmaidīt par nometņu chroniku, kāda tā izpaužas tenkās, bet skolu jaunatne no tām ir sargājama.

Nometnē skolnieks nekad nav viens: mājā, skolā, brīvlaikā — vienmēr viņš ir barā, troksnī un kņadā. Arī šis apstāklis ietekmē viņa veidošanos. Viņš nekad nav bijis viens ar sevi, nedabū neskatīties sevī un uzmanīgāk pavērot savu apkārtni. Aug pūļa, bara cilvēks, virspusīgs, pavieršs, kas visam viegli slīd pāri, nekur ilgāk neuzkavējas, neko pamatīgāk neuzņem, nepārdomā, neasimilē. Pēdējās konsekvencēs viņam nav arī savu paša domu un spriedumu, ir tikai bara uzskati. Viņš nepanes klusumu un mieru ap sevi, viņam vajag trokšņa un burzas.

Tā redzam, ka nometņu dzīve tiešām ļauni ietekmē skolu audzi. Skola vien šos ļaunumus nevar novērst. Daudz līdzēt gan var ģimene un apzinīgā latviešu sabiedrība. Jāklaudzina pie tās. Protams, nelolosim naīvu cerību, ka mums ģimeni un sabiedrību izdosies pāraudzināt, ja tā nav pietiekami apzinīga. Taču kaut nelieli panākumi būs. Mēs nedrīkstam atteikties arī no tiem. Jādara viss iespējamais, lai veidotu miesā un garā veselu jaunatni, kas līgsma un apgarota raujas dzīvē un darbā, vienmēr un visur paturēdama acīs — brīvo Latviju.

H. Kreicers

LCP vēlēšanas Bavārijā 22. un 23. novembrī

Kā mūs informē, 1. novembrī Augsburgā notika iniciātoru grupas apspriede kandidātu izraudzīšanai LCP vēlēšanām no Bavārijas 2. vēlēšanu iecirkņa (Švābijas), kas LCP dos trīs locekļus. Apspriedē piedalījās K. Lejasmeijers, prāv. Ķullītis, Nātiņš, Tīlmanis, sen. Alksnis, Zīle, Drillis, prel. Stukelis, Ronimoiss, Šādins. Ceļā uz dažādu LCK jautājumu kārtošanu, uz īsu brīdi apspriedē ieradās arī LCK delegācijas vadītājs amerikāņu joslā adv. A. Reins. Apspriedē par kandidātiem LCP vēlēšanās no Bavārijas otrā vēlēšanu iecirkņa (Švābijas) minēja prof. A. Švābi, prof. V. Vītolu, prāv. J. Ķullīti, K. Lejasmeijeru, Nātiņu un Tīlmani. Tā kā Memingenas, Kemptenes, Verishofenas un Kleinkecas nometnes bija prasījušas sev atsevišķu vēlēšanu iecirkni, ko Centrālā vēlēšanu komisija noraidījusi, tad ir iemesls domāt, ka arī no šīm nometnēm LCP vēlēšanās varētu nākt kādi kandidāti.

Bavārijas 1. vēlēšanu iecirknī (Minchenes rajons), cik līdz šim jau zināms, par kandidātiem uz LCP min LCK vicepriekšsēdi un līdzšinējo BALK priekšsēdi adv. A. Reinu un BALK kultūras daļas vadītāju agr. J. Šteinhardu. No Bavārijas 3. vēlēšanu iecirkņa (Nirnbergas rajons) par kandidātiem minēts Fišbachas nometnes komitejas priekšsēdis komp. J. Poruks un inž. mežk. K. Birnbaums, bet no 4. iecirkņa (Vircburga) J. Lavenieks un J. Goldmanis. Visos šajos iecirkņos, kā zināms, ievēlami katrā 3 LCP locekļi. Vēlēšanas visā apgabalā noteiktas uz 22. un 23. novembri.

Šajās pašās dienās ievēlama arī Bavārijas apgabala latviešu komiteja (BALK), revīzijas komisija un Bavārijas apgabala latviešu padome (BALP). Uz Bavārijas apgabala komiteju, cik līdz šim izdevies noskaidrot, no tagadējiem BALK locekļiem kandidēs doc. J. Amtmanis, prof. P. Starcs un C. Serģis. Iespējama arī māc. J. Turka un R. Nīkura kandidātūra. Bez vairākiem līdzšinējiem BALK locekļiem, nekandidēs arī līdzšinējais BALK revīzijas komisijas priekšsēdis inž. E. Palde. No jauna par kandidātiem uz BALK min inženieru Dinbergu, zvēr. advokātu Lambergu, E. Raudupi, agr. Lindi, Šākinu, Zīli un Žilinski.

Mēs braucam uz Austrāliju

NO BUCHOLCAS TRANSITNOMETNES LĪDZ BRĒMENHAFENAI

Cerot reiz nokļūt Austrālijā, 23. septembrī ieradāmies emigrācijas transitnometnē Bucholcā. Apm. 20 m garā un 6 m platā telpā mitinājāmies 35 cilvēki. Mūsu mēbeles bija 1 galds un 1 sols. Logu rūtis gandrīz visas cauras, gultiņām, kas līdzinājās nestuvēm, brezenta vietā stiepuļu pinums un guļot pamatīgi salām. Labi, ka ar grūtībām izdevās dabūt 1 segu.

Bad Rēburgā, kas ir ap 40 km no Bucholcas, fotografēja braucēju kandidātu plaušas. Bija vairāki nepatīkami pārsteigumi. Vienam no mūsu vidus ārsti konstatēja pat atklātu tbc. Jānoželo, ka latviešu nometnēs vēl vienmēr nav regulāras plaušu pārbaudes. No 24. sept. līdz 3. okt. darbojās austrāliešu trīsvīru komisija. Nepieņēma bijušos karavīrus, arī tos nē, kam kādas nejaušības vai ievainojuma dēļ rokās bija rētas. Pēc austrāliešu ārsta pārbaudes noskaidrojās, ka no Bucholcā esošiem 500 Austrālijas brauciena tīkotājiem 180 jāatgriežas savās nometnēs. Cik gan būtu jauki un lietderīgi, ja šīs pārbaudes notiktu jau pamatnometnēs. Daudz cilvēku tā pasargātos no nevajadzīgas nīkšanas, nervozēšanas un vilšanās.

Mūsu uzturs Bucholcā bija trūcīgs. Nedēļā saņēmām 50 gr sviesta, 112 gr marmelādes, 28 gr siera, 63 gr cukura un maizi, kuras mums vienmēr pietrūka. Gandrīz katru otro dienu ēdām no kukurūzas vārītu viru. Daudz gan bija izdevības izklaidēties. No 23. sept. līdz 11. okt. notika 3 deju vakari, 2 varietē izrādes, 2 kino izrādes un šad un tad vēl mūsu tautieša Ozola orķestra mūzika.

10. oktobrī vajadzēja posties tālākajam braucienam uz Dipholcu. Šķiet, ka tad jau laikam būšu atzīts par derīgu, kaut vēl 10. okt. nekas noteikts nebija pateikts. Uz Dipholcu mūs aizveda lieliskos autobusos. Šī nometne iekārtota bijušā lidlauka kazarmās. Katrs bloks ir valsts valstī. Uz melnajiem dēlīšiem rakstīts — Austrālija, Kanāda, Venecuēla utt. 13 cilvēku te gulējām 7 m garā un 5 m platā istabiņā. Bija stipri patumšs. Kad reiz jautāju, vai nevar dabūt gaišāku spuldzi, kāds administrācijas cilvēks man atbildēja: „Vācijā vairs nedabūsiet, bet Austrālijā būs saule, gaiss un viss. Tik ilgi jau var paciesties arī tumsā." Neizdevās dabūt arī salmus, lai uzklātu uz gultiņas stiepuļu režģiem. Administrācijā darbojās gandrīz tikai poļi.

28. oktobrī saņēmām ceļojuma pases. Mēs, 50 vīri, kas esam izraudzīti priekšgrupas darbiem uz kuģa, dabūjām arī 60 turku cigaretes, šokolādi, konfektes un ziepes. Šādu devu saņemšot arī pārējie braucēji. Mūsu priekšgrupa uz Brēmerhafenu brauks 29. okt., bet 30. okt. arī pārējie. Tur mūs gaida speciāls IRO kuģis. Mums pievienojās 60 vīru no Diseldorfas, 110 no Lībekas un ap 250 braucēju no amerikāņu joslas, to vidū 120 sievietes. Vēl reiz mūs pārbaudīja, vai nav lipīgas slimības un savainotas rokas. Ir tāda sajūta, ka esam jau uz kuģa, taču vēl gaidām, vai neieradīsies atkal kāda pārbaudes komisija.

Atceroties aizvadītās dienas transitnometnēs, Dipholca mums labā atmiņā paliks tādēļ, ka tur bija silti, jo telpas daudz kurināja. Arī viras izrādījās gardākas nekā Bucholcā, tomēr vīri, kam bija līdzi 3 koferi, palika tikai pie viena, jo pārējos 2 „apēda". Dipholca bija mierīgs stūrītis. Pat par daudz mierīgs un būtu jauki, ja tur kādreiz iegrieztos latviešu mākslinieki. Tikpat mīļi gaidīti būs arī mūsu centrālo iestāžu darbinieki, lai jaunieši dzirdētu kādu vērtīgu norādījumu dodoties tālajā ceļā.

Priekšstats par Austrāliju man nav gluži „tumšs", jo tur jau ilgāku laiku dzīvo mans tēvs. Darbs esot atrodams dažādās nozarēs. Ļoti augsts austrāliešu dzīves standarts. Klimats silts un sauss — eiropiešiem pieņemams. Tropisks karstums esot vienīgi Ziemeļaustrālijā. Neatzīstot ārpus britu imperijas studējušo diplomus. Zobārsti, piemēram, varot praktizēt tikai tad, ja Austrālijā nolikti valstseksāmeni. Būvniecības nozarē savu uzņēmumu gan drīkstot sākt katrs, kam uzņēmība un kapitāls. Ikvienam atļauts arī zīmēt ēku projektus un attiecīgais austrāliešu departaments tos tikai pārbaudot un, ja darbs atbilstu turienes apstākļiem, tad to arī apstiprinot.

Mākslas līmenis Austrālijā zemāks nekā Eiropā. Neesot pat patstāvīgas operas. Naudas vienība — Austrālijas mārciņa. 1 angļu mārciņa pielīdzināma austrāliešu 1 márc. 5 šiliņiem. Vienkārša strādnieka nedēļas izpeļņa svārstoties ap 5 mārciņām, bet kvalificēti strādnieki un ierēdņi nopelnot apmēram 10 mārciņu nedēļā. Vīriešu mētelis, piemēram, maksājot no 6—15 mārc., bet kino ieejas karte 2 šiliņus. Dārgi dzīvokļi. Izmantojot austrāliešu īpatnējos likumus, esot cilvēki, kas noīrējuši desmitiem dzīvokļu un izīrējot tos tālāk par ļoti augstām cenām. Nama īpašniekam atbildīgs tikai pirmais īrētājs. Politiskajā dzīvē visai iespaidīga loma piekrītot kreisajam novirzienam.

Dipholcā, 28. oktobrī.

Indulis Nīcis

No kartupeļu mizām izaudzēti kartupeļi

IZMĒĢINĀJUMI LAUKSAIMNIECĪBĀ SVEŠOS APSTĀKĻOS

Jelgavas lauksaimniecības akadēmijas students J. Gedrovics Halendorfas Straumēnu nometnē šovasar bija izveidojis daudzus izmēģinājuma laucinus, gūstot dažus jaunus atzinumus. No saviem lauciņiem viņš ievācis vairāk nekā 200 kg sakņu.

Izmēģinājumi rāda, ka Vācijā var sēt diezgan vēlu. Jūlija beigās sētie dārzeņi izauguši un laikus nogatavojušies. Vairākus izmēģinājumus viņš izdarījis ar kartupeļiem, iestādīdams tos kompostētā augsnā, piejaucot granti. Iedēstīti veseli, uz pusi griezti kartupeļi un kartupeļu mizas, atstājot uz katras mizas 1—3 acis. Kartupeļi dēstīti 20. jūlijā. Gūtā raža no 20 kv. m: no veseliem kartupeļiem 18,09 kg, pusēm — 15,90 kg un no mizām 14,91 kg. No kartupeļu mizām izauguši vienāda lieluma kartupeļi, bet pārējiem bijuši arī mazie. Pavasarī iesēti spināti nogriezti, ataudzēti un tā izaudzēti atkal jauni spināti, 25. jūn. izmēģinājuma dēļ iesēti tomāti un tabaka. Tomāti auguši spēcīgi, bet visi nepaspējuši nogatavoties. Tie novākti un ļoti labi nogatavojušies istabā. Tabaka nogatavojusies laukā, atskaitot sēklas.

J. Gedrovics izdarījis daudzus foto uzņēmumus. Viņš savācis arī dažādas pukes un izveidojis glītu herbāriju.

A. Klimans

Darba padomes sede

notiks 7. novembrī pl. 11 BALK mītnē — Michenē, Hercoga Rūdolfa ielā 49.

Burtiem mainoties

VĒSTULE LATVIJAI NO ANGLIJAS

Vienai daļai tautiešu pārceļoties darbā uz Angliju ir laimējies formāli tikt vaļā no apzīmējuma DP un daļēji atgūt pārvērtības apziņu, ko dod viņa darba augļi. Ierodoties Anglijā, viņi vismaz ārēji ir atbrīvojušies no DP apzīmējuma, bet vai jaunās dzīves un darba gaitas sākot viņi ir brīvi arī no „DP ēnas"?

Kā līdzšinējie darba piedāvājumi pārvietotām personām Vācijā ir tikai darba spēka robu aizpildīšana attiecīgo zemju saimnieciskajā dzīvē, bez humānitāras dabas motīviem — ir jau parādījies. Arī Westward Ho akcija, gan plašākā no līdzšinējām, šai ziņā nav izņēmums. Jaunos strādniekus salīgstot, angļu darba devēji tikai retos gadījumos informēti par to traģiku un sāpju ceļu, kuŗa vienā posmā šie strādnieki nu viņiem kļuvuši par līguma kontrahentiem. Jēdziens DP viņu uztverē pastāv tik tālu, cik tie kādreiz kaut kur par šo jautājumu informējušies. Īsti viņus interesē darba tirgus — vesels un spēcīgs strādnieks. Un arī pašam strādniekam tāpēc nav jāaizmirst, ka viņam ir tiesības prasīt nolīgumā rakstīto noteikumu ievērošanu, nepiekāpjoties ne līgumā paredzētās algas, ne darba laika, ne arī veicamā darba ziņā. Veikala lietās līgums jāievēro abām pusēm.

Caurmēra anglis nav pietiekami informēts nedz par Baltijas tautu, nedz arī par DP likteņiem. To raksturo kaut vai sīks gadījums Londonā, kad kāds inteliģenta izskata anglis, saņēmis atbildi, ka viņa sarunu partneris ir no Latvijas, laipni jautāja: „Vai jūs pavadāt šeit savas brīvdienas?"

It bieži EVW Anglijā tieši vai netieši stājas atlaisto kaŗa gūstekņu vietā. Šis apstāklis darba devējiem bieži liedz saredzēt starpību starp viņu iepriekšējiem un tagadējiem strādniekiem, kas dažos gadījumos, diemžēl, rada šādai uztveri atbilstošus dzīves un darba apstākļus. Gadās arī tādi darba devēji, kas neievēro līguma noteikumus un, piemēram, negrib maksāt par virsstundām, dod nepietiekamu uzturu, kaut gan laukstrādnieku devas krietni lielākas par normālpatērētāju devām, nepievienojas vispārējam algu paaugstinājumam, u. tml. Dabīgi, ka šie strādnieki tad ir neapmierināti un meklē līgumā paredzēto tiesību aizstāvēšanu. Un še nu ir viens no lielākiem trūkumiem Westward Ho akcijā. Principā paredzēts, ka šādos gadījumos strādnieki, saziņā ar Darba ministrijas labklājības ierēdņiem, var atstāt darba vietu un atgriezties izvietošanas nometnē, no kurienes tos norīkos citā darbā, taču šī jautājuma kārtošana bieži ir lēna un birokrātiska. Sevišķas grūtības tā sagādā strādniekiem, kam trūkst elementārās zināšanas angļu valodā; viņi savu neapmierinātību un tās iemeslus nevar pamatot ne darba devējam, ne attiecīgiem ierēdņiem. Šī iemesla dēļ daudz gadījumos ir pierādījusies vajadzība pēc pašu EVW sakarnieku institūta pie angļu darba pārvaldēm, kas jo iedarbīgi un elastīgi varētu atvieglot strādnieku interešu aizstāvēšanu. Tieši šī iemesla dēļ valodas nepratējam ne reti rodas skarbais jautājums — vai tiešām arī šai zemē mani vēl vajā „DP ēna" — mūžīgā nezināšana, kas man pienākās un kur varu meklēt savu taisnības daļu?

Šīs rindas raksturo EVW stāvokli visumā, bet viņu nolūks ir, blakus preses EVW materiālo ieguvumu atzinīgajiem vērtējumiem, parādīt arī trūkums līdzšinējās EVW gaitās, kas pagaidām vēl nav novērsti.

Anglijā, 1947. g. oktobrī.

Ad. Mārzema

Nometņu dzīve

Virtembergas-Bādenes latviešu apgabals LCP vēlēšanām iedalīts divos vēlēšanu iecirkņos. No pirmā (Eslingena) ievēlami divi LCP locekļi, un par kandidātiem minēti K. Kalniņš, J. Labsvīrs, līdzšinējais LCP sekretārs J. Arājs un J. Vinters. No otrā vēlēšanu iecirkņa (Manheima, Sorndorfa, Sillenbucha, Felbacha) ievēlams viens LCP loceklis, un par kandidātiem minēti V. Skaistlauks un Dr. K. Mālmanis.

Amerikāņu nacionālais luterāņu koncils gatavo filmu par DP luterānisko baznīcu Eiropā. Šim nolūkam nesen filmēja Glazenbachas latviešu nometnes dievkalpojumu, skolas, bērnu dārzu un amatnieku darbnīcas. Glazenbachas jaunās luterāņu baznīcas telpas, kas izdaiļotas pēc arch. R. Āboliņa meta, 26. okt. iesvētīja māc. R. Reinfelds. Viesi bija pasaules baznīcas virsvaldes delegāts zviedru māc. O. Nothaksbergers un igauņu māc. R. Trosts.

Pilna Latvijas baznīcas dziesmu grāmata iznākšot vēlākais līdz 18. novembrim, savā vizītācijas braucienā Vircburgas latviešu nometnēs paskaidrojuši archibīskapa vietn. amerikāņu joslā prāv. J. Ķullīts, novada prāvests A. Rumpēters un baznīcas virsvaldes loc. zv. adv. A. Bergmanis.

Tuvākajā laikā paredzēta dažu latviešu izbraukšana no Dānijas uz angļu okupācijas joslu Vācijā. Brauks galvenokārt tie tautieši, kam Vācijā ir piederīgie. Šī akcija ir brīvprātīga.

„Mēs cenšamies angļiem un vāciešiem rādīt baltiešu kultūru. Nepietiek rādīt viņiem jūsu mākslu un māksliniekus, ja mums jākaunas par jūsu apdzīvotām mājām," raksta angļu 70. DPACS komandieris kādas angļu joslas latviešu nometnei, kuŗu viņš bija apmeklējis kopā ar vietējo vācu birgermeisteru.

Šoziem neizdarīt nometņu pārvietošanu, no kā smagi cieš nometņu iedzīvotāji, sevišķi ģimenes ar bērniem, bet nepieciešamos pārvietošanas gadījumos pieaicināt nometņu pārstāvjus, tādu memorandu angļu un IRO iestādēm iesniegusi latviešu apgabala komiteja angļu okupācijas joslā. Saņemta atbilde, ka šos iebildumus mēģinās ievērot, atskaitot pēdējo — par nometņu pārstāvju pieaicināšanu.

Neredzīgie apmācās darbam

Tuvojas Ziemsvētki. Mūsu trimdas saimes vidū atrodas cilvēki, kuŗu acis svētku eglītes nav spējīgas saskatīt — mūsu neredzīgie. Tautieši! Vai nebūtu iespējams sagādāt arī šiem smagi piemeklētiem svētku prieku jūtu?

Latviešu neredzīgo kopa (LNK) apvieno visus Rietumvācijā esošos latviešu neredzīgos, no kuŗiem lielākā daļa bij. kaŗavīri. Visi neredzīgie iekļāvušies apmācību darbā: sieru, audēju, suku izgatavošanā, neredzīgo apmācību un citos kursos. Šis darbs nav veicams bez līdzekļiem un atbalsta. Visi ziedojumi, kas ienāk LNK, iziet apmācību izdevumu segšanai un LNK nepaliek brīvu līdzekļu, lai apgādātu saviem biedriem kādu prieku Ziemsvētkos.

Trimdas organizācijas, nometņu komitejas, tautieši — griežos pie jums ar lūgumu — sniedziet palīdzīgu roku un palīdziet LNK sagādāt saviem biedriem Ziemsvētku pārsteigumu un prieku. Lūdzu iesūtīt dāvanu sainīšus, naudu un citus ziedojumus, lai tos tad varētu vienlīdzīgi sadalīt LNK biedriem. Ja kādiem no ziedotājiem būtu sevišķi norādījumi, lūdzu tos minēt, iesūtot ziedojumus. Ziedojumus sūtīt: Jānim Bankovicam, (16) Marburg/Lahn, Jahnstr. 10, līdz 15. decembrim, lai varētu tos savlaicīgi sadalīt, nosūtīt un lai dāvinājumi neredzīgos sasniegtu Ziemsvētkos.

J. Bankovics,
LNK priekšnieks

Latviešu jūrnieki pasaules ūdeņos

Vairāki latviešu jūrnieki pagājušā gadā Dānijā saistījās darbā uz dāņu tālbraucēju tvaikoņiem. Viņi ar savu darbu apmierināti, kaut arī ne katram laimējies strādāt Latvijā sasniegtajā dienesta pakāpē. Mūsu tautietis R. Spāre pašreiz atrodas Tālo austrumu ūdeņos. Kapt. Urga, Priede un Goba jau vairākkārt šķērsojuši okeānu no Dānijas uz ASV. Kapt. A. Reiters, A. Sidrabs un brauc Eiropas ūdeņos. Ar dāņu transportkuģi Aasc Maerks Kopenhagenā no Venecuēlas atgriezies latvietis Ziemelis. Viņš stāsta: „Salīdzinot ar priekškaŗa laikiem un arī bagātību Dānijas veikalos, visai trūcīgi šodien izskatās Anglijas ostās, bet vērojama atspirgšanas tendence. Pārticība un pat bagātība turpretim skatāma ASV un Kanādā. Dzīve tur daudz lētāka ir Klusā okeana malā, nekā Atlantijas piekrastē."

VĒSTULES REDAKCIJAI

P. Kļaviņš, Meitingenā

ZĪMĪGA ATŠĶIRĪBA

Latvijas 28. oktobŗa numurā, referējumā par darba piedāvājumu Francijā un franču komisijas paskaidrojumiem ir minēts, ka DP, kas iesaistīsies darbā Francijā, uz turieni pēc 2—3 mēnešiem varēšot pārvest arī savas ģimenes. Latvijas 31. oktobŗa numurā es lasu ziņu, ka franči aicinot pie sevis darbā arī vāciešus. Vācieši, kas pieteikšoties darbam Francijā, savas ģimenes varēšot ņemt līdz tūlīt.

Esmu pārsteigts, kā tas varējis gadīties, ka dažādu tautību cilvēkiem viena un tā pati zeme, kas meklē darba spēku, piedāvā dažādus noteikumus. Nevaru to citādi izskaidrot, ka vācieši ir frančiem pieņemamāki nekā DP, un domāju, ka mūsu pārstāvjiem uz šo apstākli vajadzētu norādīt franču komisijas vadībai.

Jāzeps Vītols Fišbachā

Garš gads aizritējis no dienas, kad beidzamo reizi satiku savu rektoru, kas kopš iepriekšējās tikšanās no nošu pārrakstītāja bija atkal avansējies līdz Detmoldas DP konservātorijas direktora postenim. Simts soļu no Dzidrā Avota, bērziem apaugušajā piekalnā viņš atkal bija laipnais mājastēvs savos apartamentos, kas četrās sienās apvienoja salonu, kabinetu, buduāru un guļamistabu. Tagad domās šad tad aizklīdu uz tālo Lībekas slimnīcu, kur rektors bija pārcēlies, it kā mierā nosvinēt 84. dzimšanas dienu, bet nevarēja ienākt prātā atkalredzēšanās tepat, Fišbachā, pērn celtajā škirbainajā Gaismas pilī, kas apvieno teātri, koncertzāli, kino un deju grīdu. Pārsteigums tikpat liels, cik patīkams — varbūt arī pašam meistaram, kas savā Lībekas Marli ielas istabiņā nenojauž, ka divi entuziasti pa to laiku ar viņu apceļo Bavāriju.

Vienam autoram veltīts koncerts — skaista un nopietna seno miera laiku tradicija, lai gan ne visi atskaņotāji un arī ne visi autori to spēj godam nest. Trimdas ceturtā rudens drūmumā tas jau šķita sen izsapņots, aizmirsts sapnis, un nu **Elvīra Ārone un Eižens Freimanis** cel to, ko neviens šeit nebija cēlis, nebija uzdrošinājies celt. Cik pateicīga ir raibā publika raibai programmai — dziesmas un ārijas, valši un operetes, valodu un autoru un stilu mistrs — katram pa druskai, tik daudz sīkstas gribas, dvēseles īgnuma un īsta ideālisma jābūt atskaņotājiem, lai kertos pie Jāzepa Vītola. Zieds uz mākslas altāra, jo nevar prasīt no sarūgušās trimdinieku masas, pat ja tā sirds dziļumos vēl glabā garīgu slāpju atmiņas, no ikdienas spēku apsīkuma, tik pēkšņu lēcienu Vītola pasaulē. Bet nedaudzie, kas to riskēja, bija par daudz ko pārsteigti.

Vītola pasaule, kas, šķiet, neškirama visumā no normālas dzīves, bet kas vēl labāk iederas izmalcinātos, pilnskanīgos laikos kā veselā kultūras laikmeta vainagojums, taisni tad, mūsu pārticībā un pārsātinātībā, jau dažam varbūt škita pārspēta un neinteresanta. Nāca taču jauna paaudze, nāca jaunas idejas, jaunas modes, bet Vītols palika arvien tas pats vecais, un nekādus skaļus sauklus nenesa viņa vārds. Nu avārija ir mūs izmetusi svešā krastā, nav ne veco, ne jauno saukļu, visam skaļākais pāri salainis izmisums. Daudz kas jau aizskalots, attālums no viņa krasta plešas arvien lielāks. Šai dvēseļu tukšumā negaidītiem, kas vēl spēj sadzirdēt, Vītola skaņdarbu koncerts skaidrajā Ārones un Freimaņa priekšnesumā skanēja kā evaņģelijs. Tas atklāja kādu sen aizmirstu, bet varbūt arī vēl nekad īsti neapjaustu patiesību, kurai nule pienācis īstais laiks: Vītola mūzika ir vesela, liela, bagāta pasaule ar neapjaustiem skaistumiem un dziļumiem. Šī latviskā skaņu pasaule ir mūsu augstākais, pilnbriedušākais devums ne vien mums, bet arī Vecajai Eiropai, kas pārcieš patlaban savu smagāko agoniju.

Divpadsmit solo dziesmas ar lielu rūpību izraudzītas no skaņraža bagātā pūra un paver visas latvieša Eiropas cilvēku moku un šaubu, drāmatisma un ticības dzelmes. Vai laime nāks, Marija, Rozes visskaistākās, Orchidejas sapnis . . . jānoskaita būtu visas. Katrs mazs liels brīnums. Ar kādu ārēju mieru stingrā formā iegrožots nemiers, kvēle, mīla, pat ekstaze! Dziesmām blakus klaviermūzika: Ej, saulīte, Viļņu dziesma, prelūdes. Aizmirstas melnās, šķirbainās sienas, aizmirsts vecais pianīns mirdzošā flīģeļa vietā; varbūt šai sakārtojumā vienīgi saldšopeniskais Kaprīzais valsis varētu pagriezt ceļu Karminai.

Abi mākslinieki, šī vienreizējā vakara centrālās figūras, darbā ielikuši droši ne stundas un dienas, bet mēnešus, sniegdamies pēc ideāla: tapt gandrīz liekiem autora priekšā. Gan nolīdzināsies vēl dažas nejaušas vai nevietā gribētas trauksmainības atliekas. Arī neatkarīgi no Vītola, bet jo vairāk tieši šīs programmas dēļ, šis ir Elvīras Ārones un Eižena Freimaņa labākais sniegums, par ko pārāk mazs vārdiņš ir īsais paldies. Šis atgādinājums, kas mēs esam, par ko stāvam un kritām, darīja mūs pašus sev vērtīgākus un bagātākus, pavēra mums, piespiedu dikdieņiem, atkal trešo — dziļuma dimensiju, deva varbūt nojautu arī par ceturto — mūžību.

Jēkabs Poruks

Velta Toma

Atvasara

(E. M. kdzei)

No vasaras, ko bezdelīgas
Nes prom kā dienas bijušas;
No druvām, kas jau rudenīgas
Pret augļiem ziedus mijušas;

No visa skaistuma, kas klaidā
Vēl debesīs un zemē mīt —
Man gribas vārdos, domās, smaidā
Jums labasdienas aizsūtīt.

Veiksmīgs pasākums

Frankfurtē „Palmgarten" kluba telpās oktobra beigās Geislingenas igauņu vīru koris rīkoja 24. trimdas koncertu. Koris diriģenta Toi vadībā dziedāja tikai igauņu komponistu dziesmas. Koncertā piedalījās arī soliste Helmi Arena, pie klavierēm Asta Rivalda. Pirms koncerta kora pārstāvis angļu valodā sniedza īsu pārskatu par apstākļiem, kas spieduši igauņus doties trimdā un liedz tiem atgriezties dzimtenē.

Reizē ar koncertu, igauņu daiļamatnieku centrālā kooperātīvā savienība blakus telpās rīkoja igauņu daiļamatnieku trimdā darbu skati. Nelielā telpā bija izvēlēti un izstādīti igauņu daiļamatniecības labākie darbi gan kokā, gan ādā, gan metallplastikā. Lielu daļu darbu izpirka jau koncerta vakarā. Koncertu un skati apmeklēja daudzi amerikāņi. Nodoms iepazīstināt amerikāņus ar igauņu komponistu darbiem un igauņu daiļamatniecības sasniegumiem trimdā uzskatāms par labi izdevušos.

K. B.

ASV ziemeļu štatiem un Aļaskai vajadzīgi lauku ļaudis, bet...

IRO aplēsusi, ka tagadējā pārvietošanas tempā paies desmit gadi, kamēr Eiropas DP būs novietoti jaunās mājvietās. Tāpēc arī atkārtoti visas UN valstis aicinātas dot DP patvērumu. Ja visas valstis ievērotu IRO aicinājumu, tad DP cer izvietot 3 gados. IRO uzsver, ka dažas zemes — visvairāk Anglija un Beļģija — ar savu rīcību tikai vēl vairo IRO lielākās rūpes — novietot visus DP, jo šīs zemes „nokrejo" pārvietojamos, uzņemot tikai tos, kas vajadzīgi robu aizpildīšanai viņu pašu saimniecībā, kamēr IRO lūdz, lai valstis paver durvis plašai ieceļošanai un masu pārvietošanai.

„Daily Mail", kas zino par šīm IRO rūpēm, piebilst, ka bez tam organizācijai visliekākās rūpes sagādā līdzekļu jautājums, jo pirmajos trīs pastāvēšanas mēnešos tai jau iztrūkuši 8 milj. dolaru. Tie nav saņemti no valstīm, kas apņēmušās līdzekļus maksāt. IRO rūpējoties par 1.500.000 DP Eiropā, Tuvajos un Tālajos austrumos. Laikraksts piebilst, ka ASV senātori un kongresa deputāti, kas pēdējā laikā apceļojuši Eiropu, izteikuši cerības, ka ASV varētu kļūt pirmā valsts, kas tiešām pārvietotu masu pārvietošanu, kādu vēlas IRO.

„New York Times" zino, ka vairākos ASV ziemeļu štatos izveidojušās bagātīgas kustības, kas prasa DP ielaišanu šais štatos, lai varētu tie vietotu laukstrādniekus, kas pēdējā laikā daudz aizceļo uz lielajiem rūpniecības centriem. Šis noskaņojums par labu DP uzņemšanai tagad nostiprinājies arī Alaskā, kur sāk atzīt, ka 91 000 iedzīvotāju — no tiem trešdaļa indiāņu un eskimosu nomaļos ciemos, ir pārāk maz, lai nodrošinātos pret briesmām, kas šai zemei draudētu eventuālā militāra uzbrukuma gadījumā. Kustība nesaistās ar vietējās Alaskas inteliģences.

Ziemeļdakotas gubernātors iecēlis īpašu komisiju jautājuma pētīšanai, un tā tagad atzinusi, ka šai štatā vien vajadzētu ielaist 200 000 bez mājām palikušo bēgļu. Aidaho senātors Tailors izteicies, ka viņa štats varētu izmantot daudz bēgļu no Eiropas, ja tie zinātu, kā kopt zemi. Abi šie štati zaudējuši daudz iedzīvotāju kopš 1940. gada. Ziemeļdakotas iedzīvotāju skaits samazinājies no 641.935 uz apmēram 552 000. Aidaho iedzīvotāju skaits samazinājies no 524 873 uz 488.000. Vienam pašam klubam, ko Ziemeļdakotā nodibinājis kāds katoļu priesteris, lai pieprasītu DP ielaišanu, ir jau vairāk kā 10 000 biedru.

Alaskas iedzīvotāju pavairošanas kustības vadītājs ir pazīstamais Arktikas pētnieks Viljamurs Stefansons. Viņš domā, ka Alaska varētu viegli uzņemt vairāk kā 10 miljonus iedzīvotāju. Viņa kustības piekritēji visvairāk uzver, ka Alaskas iedzīvotāji pašreiz tagadējā stāvoklī tāji nespēj nodrošināt garā fjordu piekraste ir pilnīgi neaizsargāta. Aizrāda, ka kara laikā teritorijā valdība gatavojās organizēt eskimosus partizānu vienībās.

Laikraksta „The Portland Oregonian" redaktors Filips Parišs vada ziemeļrietumu komisiju, kas pieprasa vismaz 400 000 DP ielaišanu Amerikā. Viņš saka, ka šie ļaudis, it sevišķi tādi, kas pieprot lauksaimniecību, vajadzīgi Aļaskai un kalnu štatiem „tīri savtīgu interešu dēļ." Viņš aizrāda, ka arī 22 proc. no tagadējiem Aļaskas iedzīvotājiem dzimuši citās zemēs, un ļaudis no Eiropas ziemeļu valstīm būtu noderīgi kolonizātori kā Aļaskā, tā Kanādas subarktiskos apgabalos. Parišs paredzējis novembrī lidot uz Eiropu, lai iegūtu pierādījumus saviem apgalvojumiem.

„New York Times" piebilst, ka ASV štati gar Kluso okeanu pēdējos gados ieguvuši ļoti daudz jaunu iedzīvotāju, bet visi ziemeļu štati no Dakotas uz austrumiem līdz pat Aidaho ļoti daudz iedzīvotāju zaudējuši. Tā kā visvairāk izceļojuši laukstrādnieki, kustība, kas prasa Eiropas DP ielaišanu, visvairāk gribētu tādus ļaudis, par kuriem varētu domāt, ka tie piemēroti lauku saimniekošanai.

Tai pašā laikā visvairāk lasītais amerikāņu žurnāls „Readers Digest" plašā rakstā prasa ASV imigrācijas politikas grozīšanu, pielāgojot to valsts saimnieciskām interesēm. Līdz šim ASV esot ielaidusi ieceļotājus nešķirojot tos pēc arodiem un prasmes. Turpmāk vajagot katru individuālo ieceļotāju pārbaudīt un ielaist tikai tādus, kuru prasme un arods kalpotu ASV valsts interesēm. Bez tam esot jāpanāk, lai ieceļotāji apmetas tādās vietās, kur tie vajadzīgi, nevis kur viņiem pašiem patiktu. Kamēr šādi grozījumi ieceļošanas likumā nebūšot panākti, neesot cerams, ka valdības un kongresa nepatika pret ieceļotājiem mazināšoties. Līdzšinējie ASV ieceļošanas likumi esot tiešs pretstats visu citu valstu likumiem, kas paredz stingru ieceļotāju šķirošanu un sijāšanu. Taisni tā iemesla dēļ, ka ASV likumi šādu sijāšanu nepieļauj, daudzi kongresa locekļi negribot sekot prezidenta Trumena aicinājumam uzņemt lielāku skaitu DP. ASV visvairāk esot vajadzīgi lauku ļaudis, bet pie pašreizējiem likumiem neesot iespējams tos privilēģēt. No 108 721 ieceļotāja, kas ieradās ASV pagājušā gadā, tikai 1136 bija laukstrādnieki vai lauksaimnieki. Tāpat ASV ļoti trūkst mājkalpotāju. Pagājušā gadā ieceļojuši tikai 2464. Nav arī iespējas novirzīt ieceļotājus turp, kur tie vajadzīgi. Dažos štatos ļoti trūkst ārstu, tur ir tikai viens ārsts uz ik 1500 iedzīvotājiem, dažos apgabalos ir pat tikai viens uz ik 10 000. Laikā no 1933. līdz 1944. g. ieceļojuši 5000 ārzemju ārsti. 55% no viņiem palika Nujorkā, kur ir viens ārsts uz ik 597 iedzīvotājiem.

Raksta autors ir pārliecināts, ka sekmīga ASV imigrācijas politika kļūšot tikai tad, ja to padarīs līdzīgu Kanādas, Brazīlijas, Austrālijas un citu valstu politikai — uzņemt tikai tos, kas tieši vajadzīgi.

Chronika

Lībekas latviešu teātra jaunajā valdē darbosies M. Einberga-Valtere, R. Matiss un A. Grunde. Režisors būs P. Elsiņš. Sākts iestudēt R. Blaumaņa Uguni. Pirmizrāde novembra beigās.

Apvāršņi saucas latviešu jaunās prozas izlase, ko Knuta Lesiņa sakārtojumā izdevis apgāds Grāmatu Draugs. Vāku zīmējis S. Vidbergs. Saturā J. Ezeriņa, K. Zariņa, P. Klāna, E. Ādamsona, K. Lesiņa, O. Liepiņa, A. Eglīša darbi un K. Lesiņa apcere Skats latviešu stāstniecības apvāršņos.

Augusta Gailīta romānu Liesmojošā sirds izdevis J. Kadiļa apgāds ar J. Kalmītes vāku. Romānu no igauņu valodas tulkojis L. Švarcs.

Iznākusi mēnešraksta Laiks 18. (septembra) burtnīca ar R. Ķezberes, J. Klīdzēja, V. Arāja, A. Eglīša, I. Grebzdes, V. Tomas, A. Dziļuma, J. Širmaņa, A. Reikstes, prof. B. Jirgensona, A. Vaičulaiša, B. Brazdžiona, St. Santvara, A. Sidabraites, J. Rudzīša, prof. J. Ratermaņa, E. Skujenieka, ārk. prof. A. Žaggera, J. Krēsliņa u. c. darbiem.

Sauksmes 7/8 burtnīca (—jūlijs—augusts) iznākusi ar prof. K. Kundziņa, doc. A. Ābera, doc. P. Radziņa, prof. P. Ķikauka, K. Dziļleja, H. Kreicera, P. Ērmaņa, T. Zeltiņa, K. Dāles, H. Kraujas, P. Aigara, V. Mooras, I. Skābardes, J. Miesnieka, I. Grebzdes, Fr. Jansona, V. Mežarauņa, J. Kadiļa, Edg. Andersona, V. Kazerovska, V. Baltiņas, Jēkaba Poruka, M. Celma, J. Bičola, O. Sproģeres, V. Kalves, E. Upatnieces, prof. A. Tauriņa, A. Kroma, L. Ozoliņa un c. darbiem.

Latvju domu 3. burtnīca iznākusi. Saturā R. Blaumaņa, J. Raiņa, G. Saliņā, M. Celma, Kr. Anciša, V. Kalves, Fr. Jansona, M. Timmas uc. darbi. Apsveicami, ka žurnāls īpašu nodaļu velti jaunajiem mazāk lasītajiem.

Statistisku pārskatu par Latviju, Alfrēda Darbiņa un Vernera Vītiņa sakārtojumā, izdevis P. Mantenieka apgāds un E. Kiploka apgāds.

Šim numuram pievienotas 2 lapaspuses, kuras saņem ATPŪTAI pasūtinātāji.

Jānis Klīdzējs

RĪGAS UGUNIS

(5. turpinājums)

„Mežu dziļums, mežu dziļums, draugs . . ."

Jēkabs pieceļas no soliņa, uzmet atkal mugursomu plecā un pasniedzies norauj un košļā liepas lapu.

„Labi," saka Vāla. „Labi, lai dzīvo pravieši un Jēkabi Zvani. Tagad sacīsim — uz redzēšanos līdz rītam."

Jēkabs sāk iet pa Brīvības ielu, bet Pēteris Vāla pagriežas atpakaļ uz Iekšrīgas pusi.

„Pagaidi, Jēk, pagaidi!" Vāla kliedz. „Es vēl piemirsu tādu lietu: Zane jau trešo dienu tevi gaida kā veselību."

„Tā? Kas tad viņai par bēdām?" atvaicā Jēkabs, it kā gluži neko nezinādams. Viņš nesaka Vālam, ka Zane viņam zvanījusi, bet pats redzami atplaukst.

„Vai es zinu? Redzi kādi laiki tagad pienākuši: brālim viņa nesaka, kas par laimi vai nelaimi, bet gaida tādu gaišreģi kā tu. Es jau sen zinu, ka man viņa ne labprāt uzticas, tāpēc ne es tur ko prasu, ne arī daudz interesējos. Tiklīdz es pateikšu, ka tu esi mājās, viņa būs klāt. Sveiks!"

Jēkabs iet pa Brīvības ielu uz leju un viņam patīk skatīties pretimnācēju sejās, un viņam ir tik jautrs prāts, it kā viņš būtu iejucis kādā svētku gājienā. Nāk pretī jaunavas un sievas un viņu pieres, acis un mutes Jēkaba domās atraisa pa vasaru gandrīz jau piemirstos Rīgas vakaru sapņus.

Katra šī piere ir liktenis pati sev un kādam, kas to domā mīlam. Katra no jums nes sevī kādu ugunskuru. Daža tikko iekurtu un pati ir ilgu pilna — kāda būs gaisma ap to un kāda es pati būšu viņā? Degsi, mazā, tāpat kā tava māte reiz. Citā tas jau liesmo un šis spožums mirdz viņas acīs. Vēl kādai citai tas, liekas, ir dedzis un pēkšņi dzēsts. Tas viss acīs vēl gruzd.

Jēkabs iet un redz — te viņas visas nāk pretī pa šo pašu ietni un kāpēc gan viņas nepasveicinātu tāpēc, ka tu nezini viņu vārdus? Jau nākošā solī Jēkabs ceļ augstu Ventas dāvāto salmeni un skaļi saka:

„Labrīt!"

Klusas un izbrīnījušās lūpas atsaka labrīt un acis vaicā un nevar un nevar atcerēties, kas tas tāds par piemirstu paziņu? Tā Jēkabs iet tālāk un sveicina visas, kas tik viņam kaut kā iepatīkas. Ja viņš mana kādai blakus lepnu pavadoni, tādā gadījumā sveicina ar divkāršu laipnību un vēl paloka galvu tā, it kā viņam tikai vēl vakar ar šo dāmu būtu bijusi satikšanās. Daža no pagodinātām atņem sveicienu smaidīdama, cita noskatās izbrīnījusies, bet pavadoņu acīs iedzirkst pa niknam paspīdumam. Kungi, neņemiet ļaunā, šodien rīts ir tik saulains un uz jūsu pavadoņu lūpām skaista kārdinājuma ir par daudz, lai es varētu novaldīties visa tā priekšā nepacēlis savu jūrmalas vējos augušo cepuri. Jēkabam tā gribas sacīt un viņš iet tālāk, sveicinādams Rīgas skaistumu, un viņam neienāk prātā, ka daudzi atgriežas, noskatās viņam pakaļ un saka:

„Tas jaunais cilvēks ir samircis vēl no vakardienas, vai arī sajucis mazliet."

Ir viņiem taisnība vienā ziņā: viņš ir samircis. Viņš ir samircis no pagājušo dienu saules un mežu miera, no sava nemiera, sapņiem un nākotnes iecerēm un no visa tā, ko Dievs reiz atļauj redzēt katras zemes jaunībai, kura vēl savam Dievam netic mazāk, kā ir ticējuši viņu tēvi.

Jēkabs Zvans iet pa Brīvības ielu Latvijas galvaspilsētā un visu to sveicina.

4.

Mājās.

Māte parādās virtuves durvīs un, redzēdama, ka ienācis ir Jēkabs, ar delnu sev pārglāsta abus vaigus kā saposdamās, un pēkšņs gaišums apsedzas ap viņas vientuļo galvu. Bez manāmas kustības viņas seja un acis apgaismojas smaidā un izskatās tā, ka viņa būtu gribējusi daudz ko teikt. Nekad agrāk Jēkabs nav pamanījis ar kādu cilvēku tā notiekam: ir tikai īsa minūte pagājusi un šinī brīdī mātes seja ir pārvērtusies no vienaldzības uz gaišu iemirdzēšanos — tik pēkšņi māte ir kļuvusi daudz jaunāka!

„Sagaidījām gan," beidzot viņa saka.

Jēkabs domā —tad tomēr te esmu bijis gaidīts. Visu vasaru tas viņam ne reizi nebija ienācis prātā, ka te viņu varētu kāds gaidīt. Tēvs saniknojies. Māte vecs cilvēks. Kas gan viņiem vispār varētu būt ko gaidīt. Dzīvo tikai — un viss.

Jēkabs noliek mugursomu un čemodānu. Viņā vēl šūpojas ielā justais prieks. Te nu viņš ir mājās un šīs sienas viņu apsedz ar paša veco, vienaldzīgo domu lentu. Brīdi ir tāda sajūta, ka viņš domātu ar divām galvām - vienā ir maigums un prieks, otrā - pavīpsnājums. Pats nezina, no kā tas ir, bet, mātē skatoties, Jēkabs jūtas kaunīgs un neveikls.

Viņš apķeras, ka vēl neko nav teicis.

„Labrīt, māt," viņš saka.

Tas ir par maz. Viņam liekas, ka tikai tas ir par maz. Pats arī jūt, ka vajadzētu teikt vēl kādu vārdu vairāk, kaut ko labu, mīļu. Nekas viņa mutē nerodas. Ir arī tā, it kā būtu kauns kaut ko maigu teikt. Tā viņš nav paradis. Viņam liekas, ka arī māte varētu neticēt, ka tas ir viņas dēls Jēkabs, kas tā varētu runāt. Jau gadiem ilgi Jēkabs par māti nav gribējis vairāk zināt, kā tikai tanīs reizēs, kad viņam vajadzēja brokastis, vakariņas vai baltu izmazgātu kreklu un apkaklīti. Ko viņai vairāk vajaga? Ko ar viņu runāsi? Viņa nav nekāda jauna meitene, viņa ir tikai veca māte.

Paša domu atmiņas ātri apskrien ap pieri un viņam liekas, ka tagad no visām telpas sienām barga gaisma sistu viņa acīs. Dīvains karstums staigā pašā viņa dziļumā. Viņš domā par to, kā ir jutusies un ko domājusi māte visus šos gadus. Agrāk Jēkabam tas nekad nav ienācis prātā domāt par citiem. Viņš ir domājis un dzīvojis tikai pats sevī un sev. Tie citi pasaulē ir bijuši par tik daudz, cik viņš no to domām, runām, darbiem vai augumiem ir varējis sev pasmelt prieka. Ja tā vairs nebija, tad arī to citu Jēkaba pasaulē vairs nebija.

Jēkabs staigā pa savu istabu. Atver logu. Rīta dūmaka un skurstenu dūmi pār pelēko, sarkano un balto namu kubiem visā tālumā līdz Sarkandaugavai. Tur kūp garie fabriku skursteņi, paceldamies pār pilsētu kā vientuļu, retu un milzīgu priežu stumbri ar kuplu, melnu dūmu virsotni. Pa labi tuvāk un tālāk Meža kapu priežu tumšais zaļums, vietām ar bērzu sarkanīgo zeltainumu.

Jēkabs atiet no loga.

Mājās. Savā istabā. Jēkabam patīk te stāvēt un vērot un just to labo brīvību un mieru, ko dod pašam sava istaba ar daudz gados aprastām lietām. Brūnais, slinkais skapis. Grāmatu plaukts. Zaļi svītrotais dīvāns. Galds tādā pašā kārtībā, kā viņš to pavasarī atstāja. Pāris grāmatas, papīri, zīmuļi un dažu meiteņu foto. Ujā, jaukas meitenes, lāga meitenes! Jēkabs skatās pa galdu un meklē pa papīriem. Atceras, ka Zanes foto te nav. Ir žēl un smeldz, ka Zanes te nav. Jēkabs ir sapņojis un svēris pats savas domas par Zani. Vai ar mani nav tā, kā tas notiek dzīvē vienmēr: es dzenos tam pakaļ, kas no manis vairās, bet vairos no tā, kas dzenas pēc manis?

Nē, tomēr nē.

Tā ir kāda neatvairāma balss, kas mani atmodinājusi, un mana paša balsij gribas ar to skanēt kopā, just šo balsi arī uz paša lūpām.

Kāpēc gan Zane zvanīja uz Ventspils mežiem? Varbūt arī viņai visu vasaru par to sanaidošanos ir bijis jādomā, varbūt arī viņai smeldz un ir jānožēlo, ka tā nelāgi tas beidzās?

Jāsatiek Zane vēl šodien pat. Jēkabs zina, ka šī satikšanās viņam būs svarīga un ar lielu nozīmi visām nākošajām dienām. Viņš staigā pa istabu un svilpo. Šoreiz viņam vairs nav kauns no sevis paša par to, ka viņš ir sapņains, sentimentāls un priecīgs tāpēc, ka te Rīgā ir kāda meitene, viņa vecs draugs un viņas vārds ir Zane.

(Turpinājums sekos)

Kas un kur?

Sekmīgā Holivudas konkurenta angļa Džozefa A. Renka filmu sabiedrība Eagle-Lion Distributors Ltd. atvērusi filiāli Hamburgā un izīrēs angļu filmas Vācijā. Šogad ievedis jau 60 filmu. Renks filmu nozarē stājies reliģisku motīvu dēļ, gribēdams apkarot nemorāliskas filmas. Būdams metodistu mācītājs, viņš nodibināja reliģisku filmu sabiedrību, kurai bija publika no kino jāatviļina atpakaļ baznīcā. Pēc pirmajām reliģiskām filmām Renks tomēr pārgāja uz parasto sadzīves filmu ražošanu un beigās kļuva par angļu filmas karali. Cīnoties pret Holivudas konkurenci, Renkam pagājušā gadā izdevies samazināt Anglijā izrādīto amerikāņu filmu skaitu par 140 filmām. Renks izgatavojis arī filmas Cezars un Kleopatra, Indriķis V, Septītais plīvurs uc.

Bernards Šovs draugiem Ņujorkā rakstījis, ka esot gan nabags, bet ne maksāt nespējīgs. Bija dzirdētas baumas, it kā Šovs visu mantu izdāvājis un palicis bez penija. Viņš norāda, ka neesot gluži tas, ko dēvē par nabaga vīru, bet liekas naudas viņam tomēr neesot. To derot iegaumēt visiem, jo viņš vairs nevarot atkauties no gluži svešu lūdzēju vēstuļu kaudzēm.

Latviešu sportisti ar dzīvi Francijā APMIERINĀTI

VĒSTULE LATVIJAI NO FRANCIJAS

Apakšējā uzņēmumā — Kārlis Ārens

Mūsu futbolistam Aleksandram Vanagam ievērojama panākumu diena Francijā bija 19. oktobris, kad viņu ierindoja Normandijas sastādītajā vienībā sacīkstē pret Rietumfrancijas vienpadsmitu. Normandieši gan zaudēja 2—5 (0—3), bet Vanags viņu labā ieguva abus vārtus. Franču prese mūsu futbolistu dēvē par „lielo stratēģi". Parīzes laikraksts „Record" piebilst, ka skatītāju vidū bijis arī treneris V. Baumanis, kas Vanagu no maza zēna izaudzējis par lielu futbolistu.

Kārlis Ārens vēl vienmēr ir Racing Club Paris sastāvā. Viņam neveicas tajā ziņā, ka jau pāris reizes bijis savainots. RC. Paris turpmāk Ārenu grib izmēģināt par labās malas pussargu. Franču slavenais treneris Hibsts ļoti apmierināts ar mūsu jauno futbolistu Hariju Gaili, kuru cer izveidot par augstas klases uzbrucēju. Ikvienā franču vienībā būtu vieta Eduardam Freimanim, kas tagad ir Anglijā. Arī Jānis Bebris savās spējās var sacensties ar franču ļoti teicamo vārtsargu gvardi, bet Francijas vienības, angažējot ārzemniekus, vairāk gan meklē uzbrucējus nekā vārtsargus.

Sekmīgi strādā latviešu basketbola treneris V. Baumanis. Viņa trenētā labākā vienība jau iekļuvusi virslīgā. Mūsu sportisti Francijā labi ieredzēti un svešajos apstākļos viņi jūtas apmierināti.

Parīzē, oktobrī.

K. Dreimanis

Latviešu futbolistu izlases vienība 15. nov. pl. 14.30 Vircburgā spēlēs ar Vircburgas vācu sastādīto vienpadsmitu.

Fišbachas YMCAs basketbolisti (Kuplis, Panders, Burģelis, Dumpis, Šics, Ozols), pārspējot Valku 37—31 un Pegnicu 37—33, kvalifikācijas turnīrā basketbolā kā B kl. 3. grupas uzvarētāji gūst tiesību sacensties ar 1. un 2. gr. uzvarētājiem pārējai A klasē. Labākā gan bija Vircburgas YMCAs 2. vien., bet vircburgieši A klasē jau pārstāvēti.

Valkas jaunatnes basketbolisti (Kazlovskis, Junge, Egmanis, Ejups, Močalkins, Bajārs) uzvarēja Fišbachas jauniešus 22—21 (8—13).

Basketbola turnīrā Fišbachā uzvarēja Fišbachas YMCAs piecnieks, pārspējot poļu sargu vienību 38—34 (19—17) un Valku 34—33 (12—14). Valkas basketbolisti pieveica poļus 40—31 (21—17).

Jānis Stendzenieks, Anglijas vieglatlētikas savienības aicināts, šajās dienās ieradās Londonā, kur noskatījās filmu par aizvadīto vieglatlētikas sezonu.

Uz Austrāliju no Braunšveigas latviešu nometnes aizbraucis galda tenisists Arnolds Kalmiņš.

Latviešu šachisti Augsburgas vācu meistarsacīkstēs vienībām startē augstākajā — meistarklasē. Pirmajā sacensībā latvieši zaudēja Andersen vienībai 3—4.

Vircburgas latviešu YMCAs šachisti jau 4. reizi pieveica Vircburgas vācu izlasi. Šoreiz ik vienībā bija 25 spēlētāji un latvieši uzvarēja 15—10. Pie 1. galdiņa R. Švarcs pārspēja vietējo vācu meistaru Rozenbergu. Vircburgiešiem vēl punktus guva Smiltnieks, Kalniņš, Brikša, K. Rīdiņš, Znots, Jāpiņš, Līcītis, Kops, Jēkabsons, Paegle, Altmanis, Šneiders, Atars, Āre, Rudelis, H. Kandrovičs un Polis.

Laikraksta „Latvija" abonements ārzemēs

ANGLIJĀ:

2/6 Sh mēnesī par eksemplāru, abonējot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem.

3/— Sh mēnesī par eksemplāru, abonējot individuāli līdz 3 eks. ieskaitot. Atsevišķu eksemplāru cena pie pārstāvjiem 4 d.

Pārstāvis: A. Veinbergs,
West-Wratting R. A. F. Airfield
Wratting Common
Suffolk Nr Cambridge.

A. S. V.:

1 dolars par eksemplāru mēnesī.
Pārstāvis: Herberts Tauriņš,
156 East 28 th Street
Brooklyn 26, N Y

ZVIEDRIJĀ:

2 Kr. par eksemplāru mēnesī.
Pārstāvis: Nikolajs Seglenieks,
Klubbacken 39/II, Stockholm.

UZ CITĀM ZEMĒM:

RM 10.— par eksemplāru mēnesī. Pasūtinājumi un samaksa izdarāmi izdevniecībā, pārsūtot naudu pa pastu.
Verlag „LATVIJA",
(13b) Günzburg/Do.,
Bürgermeister Landmann Platz 7.

Latvieši A. Celms un V. Čika uzaicināti par tiesnešiem Vācijas meistarsacīkstēs basketbolā, kas notiks Darmštatē.

Anglijas presei arvien vairāk nākas pieminēt latviešu sportistu vārdus. Vieglatlētikas žurnāls „Athletics", publicējot pasaules 1947. g. labākos šķēpa metējus, 5. v. ierindojis J. Stendzenieku ar 70,15 m sasniegumu. „Illustrated Foto" ievietojis attēlu no Londonas sastādītās vienības sacensības basketbolā ar amerikāņu jūrniekiem, kur izcilā vietā redzams latvietis Skujiņš.

Anglijas basketbola meistarsacīkstēs virslīgā startēs 8 vienības, to vidū Latviešu biedrības Lielbritanijā basketbolisti, kam pirmā spēle būs ar poļu studentiem, bet pēc tam ar amerikāņu studentiem. 3. okt. Londonā ieradies mūsu izlases basketbolists M. Kazāks, ievērojams pastiprinājums LBL vienībai.

Košicas slavenajā maratona skrējienā šogad uzvarēja luksenburgietis Heirends (2:36:06,6 st.), 2. bija Lielbritanijas meistars Džeks Holdens un 3. norvēģis Sistads.

9 pasaules rekordus un 50 PSRS rekordus 1947. g. sezonā sasnieguši Padomju Savienības sportisti, ziņo TASS.

Gustavs Veinkecs, pirmais vācietis, kas 1937. g. augstlēkšanā veica 2 m, pēc pēdējām ziņām, ir gūstā Padomju Savienībā.

Absolūtais ātruma rekords ar auto ir angļa Džona Koba sasniegums — 648,6 km stundā. 65 g. v. amerikānis D. A. Dženkins pieteicis šī pasaules rekorda labošanas mēģinājumu.

Par futbola totālizātora noorganizēšanu Bavārijā tuvākajās dienās spriedīs Bavārijas valdība.

Indiešu sporta aprindās daudz debatē par to, kā pēc zemes politiskās sadalīšanas Indijā un Pakistānā 1948. g. Londonā varēs aizstāvēt indiešu vienīgo olimpisko meistara godu — lauku hokejā. Šajā spēlē indieši ir pasaulē nepārspēti „fakīri". 1928. g. olimpiskās spēlēs Amsterdamā viņi izcīnīja uzvaru ar vārtu attiecību 29—0; 1932. g. Londželosā atkal ieguva zelta medaļu un 1936. g. Berlīnē finālā viegli uzvarēja Vācijas vienību 8—1.

Neviena zaudējuma šogad nav Zviedrijas valstsvienībai futbolā. Kad zviedri Stokholmā uzvarēja poļus 5—4, notika ziedojumu vākšana futbola kluba AIK orķestra dalībniekiem, kas atgriežoties no Somijas saslimuši ar tīfu. Saziedotas 2.584,07 kronu. Zviedrijas futbolisti 19. nov. Londonā spēlēs ar Angliju.

Tagad daudz runā par Aleksi Ženī — pasaules ātrāko peldētāju. Kad franču izcilais sportists ar Queen Elisabeth nesen devās uz ASV, ļoti pārsteigti izrādījās ostas policisti. Gandrīz 2 m garā atlēta pasē bija rakstīts: „Mademoiselle Alex Jany." Tas noticis tā, ka baznīcas grāmatās Tulūzā savā laikā ieviesusies kļūda un Ženī 17 gadu oficiāli skaitījies sieviete. Tagad beidzot viņš ir vīrietis arī pēc dokumentiem.

Kails ringā palicis amerikāņu bokseris R. Keninghams sacīkstēs Honolulu, kad pirms cīņas novilcis peldu mēteli. Viņš ātri to atkal uzvilcis mugurā, izskrējis no ringa un aplausu saņemts drīz atgriezies tērpies biksītēs.

Cilvēku radīti plūdi iznīcina ražu

Pēdējie pali, ko Ķīnā radījuši paši cilvēki, appludina labus tīrumus Hupejas provinces ziemeļos, iznīcina ražas un sagrauj namus. Plašos plūdus izraisījusi kāda nacionālās valdības armija, kas cerēja izkavēt komūnistu partizānu uzbrukumu Tiencinas ostai. Armija tīši izraka 11 lielus robus Lielā kanāla dambjos. Rakt vajadzēja zemniekiem, bet viņus uzraudzīja armijas karavīri.

Plūdi pārņēmuši 500 līdz 700 kv km lielu platību, bet lēni vēl turpina plesties. Posts ir sevišķi liels tapēc, ka šai Ķīnas malā pašlaik būtu jāsāk ražas novākšana. Bez tam plūdi šai apgabalā ir visai reti. Nami nav celti plūdu izturēšanai, un, ūdens apņemti, tie bieži sakūst mālā pickiņās.

Plašu apgabalu appludināšana ir vecs paņēmiens ķīniešu karos. Visa Ķīnas lauksaimniecība dibinājas uz apūdeņošanas un satiksmes kanāliem, kuŗus sargā mākslīgi dambji. Šos dambjus pārraujot, gandrīz jebkurā vietā var radīt plūdus. Visbiežāk to dara ienaidnieka kustību kavēšanai, bieži arī, lai postītu viņa saimniecību. Vislielākos plūdos radīja japāņu kaŗa sākumā, kad ķīnieši novirzīja visu Dzelteno upi japāņu kavēšanai. Arī pilsoņu kaŗā starp Čangkaišeku un komūnistiem plūdi radīti jau vairākas reizes. Komūnisti saspridzināja dambjus Kiangsi provinces ziemeļos, kad nacionālisti 1946. g. augustā tur sāka ofensīvu.

NYHT

Darmštates Kursa uzvar 31-29 (16-13)

Emigrācijas basketbola finālā sacīkstes atkārtojumā 1. novembrī Darmštatē turienes Kursa uzvarēja iepriekšējā gada meistaru Lībekas Rīgu 31—29 (16—13). Kursa visā garajā meistarsacīkšu posmā nav zaudējusi nevienu spēli un tagad, pēc daudzajiem protestiem, ir pilntiesīgs mūsu trimdas 1947. g. basketbola meistars.

J. Zīverts

DIVI EIROPIEŠI CĪNĀS AMERIKĀ

Eiropas vidējā svaru boksa meistars Marsels Serdāns (Francija) 31. okt. Čikāgā uzvarēja ASV dzīvojošo igauni Antonu Rādiku 10 gājienos ar punktu pārsvaru. Tā bija Serdāna 100. uzvara no viņa līdzšinējām 102 cīņām profesionālo ringā.

DAŽOS VĀRDOS

Sieviešu balstiesības arī parlamenta vēlēšanām paredz jauns Beļģijas valdības likumprojekts. Līdz šim beļģu sievietes varēja balsot vienīgi pašvaldību vēlēšanās.

97 līdz 99,8 proc. balsu nodotas par valdības bloku vēlēšanās Serbijā.

Mandāta anulēšana un apcietināšana draud ungāru neatkarības partijas vadītājam Pfeiferam, jo Ungārijas augstākās tiesu iestādes gatavojas viņu apsūdzēt par piedalīšanos pretvalstiskā sazvērestībā.

Sērs Šolto Dugless devies uz Angliju. Viņa vietā par Anglijas pārstāvi četru valstu kontrolpadomē un angļu militāro virspavēlnieku Vācijā stājies ģenerālis sērs Braiens Robertsons.

Jaltas un Potsdamas noligums esot principiāla ASV kļūda, izteicies senātors Reverkombs. Tā kā Padomju Savienība šos līgumus vairs nepildot, tie būtu anulējami.

Troņmantiniecēs Elizabetes un leitnanta Mauntbetena laulībās apsolījuši ierasties 28 karaļnamu locekļi, to vidū 4 karaļi un 6 karalienes.

7 angļu parlamentāriešu delegācija, kas pārstāv kā valdības, tā opozicijas frakcijas, patlaban viesojas Turcijā un iepazīstas ar turienes apstākļiem.

Politiskā audzināšana izmeklētiem vācu kaŗa gūstekņiem iekārtota Padomju Savienībā. Pēc 6 mēnešu kursa, sevišķi labos apstākļos, tos nosūtot uz Vāciju par propagandistiem, bet labākos paturot par citu gūstekņu apmācītājiem.

Itāļu žurnālistu streiks no Ziemeļitālijas draud izplatīties pa visu Itāliju. Žurnālisti prasa 30 proc. algu pielikumu.

Jauniešiem zem 18 gadiem bez vecāku pavadības turpmāk aizliegts pēc tumsas iestāšanās parādīties Frankfurtes ielās. Jauniešus, ko policija 3 reizes būs notvērusi aizliegtā laikā uz ielas, ievietos uz 6 mēnešiem labošanās iestādē.

Bērns piedzimis Buchenvaldes koncentrācijas nometnes vadītāja sievai Ilzei Kochai, kas Landsbergā izcieš cietuma sodu. Bērns nodots aizgādības iestādē. Par bērna tēvu nav ziņu.

Martina Bormana vecākais dēls apcietināts Austrijā. Viņš saucies par Bergmanu un strādājis par laukstrādnieku.

Iļja Ērenburgs un citi padomju rakstnieki ieradušies Polijā, lai piedalītos „kultūrālās sadarbības nedējā".

DP studentu ūniju nodibinājuši 80 Maincas universitātes studentu no Austrumeiropas.

14.000 preču vagonu, kuŗos pārvestas ogles no rietumu joslām, paturējusi padomju josla, nosūtot atpakaļ tikai bojātus vagonus.

Krekls un apakšbiksēs, ar cilindru galvā un spieķi pie rokas pa Hamburgu pastaigājies students Eike Peselhoijs, protestējot pret viņam liegto drēbju piešķiršanu. Peselhoijam ir tikai novalkāts formas tērps no gūsta laikiem. Divaino pastaigu viņš sarīkojis pēc derībām ar draugiem par 500 markām. Viņu pavadījuši 30 studentu un ap 500 skatītāju, kas salasījušies dažās minūtēs. Peselhoiju tiesās par nekārtību celšanu.

Padomju Savienības iestāšanos UNESCO varot sagaidīt nākotnē, izteicies organizācijas direktors Hakslejs. PSRS ir vienīgā lielvalsts, kas nav UNESCO locekle.

Atompētnieku un Nobeļa prēmijas laureātu Dr. Heizenbergu Getingenā nesen mēģināts nolaupīt un aizvest uz krievu joslu, ziņo „Die Neue Zeitung". Bet nolaupīšana nav izdevusies. Heizenbergs ir atbrucējiem izbēdzis. Noticis, viņa āutomašīnai pa ceļam izsekojot.

Milestības vestibes, ko SS vīrs Fišers sūtījis savai draudzenei kaŗa laikā, izglābušas viņu no tiesāšanas par kaŗa noziegumiem. No vēstuļu izrakstīšanas vietām un datumiem bija redzams, ka apsūdzētais noziedzības vietā nav bijis klāt.

Tieksme uz rietumiem vērojama padomju joslas uzņēmumos, ziņo „Die Neue Zeitung". Arvien vairāk nozarēs, cenšoties pārcelt savus uzņēmumus uz rietumu joslām.

NYHT

KĀ HOLIVUDĀ MEKLĒ KOMŪNISTUS

ASV kongresa komisija pretvalstiskas darbības apkaŗošanai sākusi meklēt komūnistus Holivudā, jo radušās aizdomas, ka kominforms varētu mēģināt saviem nolūkiem izmantot ietekmīgāko propagandas mašineriju pasaulē — amerikāņu filmu rūpniecību. Lai gan gadījums patiesībā ļoti nopietns, Holivuda nebūtu Holivuda, ja tā nerīkotu arī komūnistu meklēšanu ar īsti filmisku pompu. Aktieŗu, režisoru un scēnāriju rakstnieku nopratināšana izvērtusies par visvairāk apraksītto un visvairāk apbrīnoto pratināšanu jaunāko laiku vēsturē. Tā notiek ar visām piedevām, kādas aizrautīgais filmu draugs pārējā pasaulē mēdz sagaidīt no pirmizrādes filmu metropolē. Trūkst tikai orchideju un vakara tērpu.

Toties par visu citu ir gādāts. Nopratināšanai rezervēta lielākā telpa štata kapitolā — tieši blakus senāta un kongresa sēžu zālēm. Telpa ir 15 metru plata un gandrīz 30 metru gaŗa. Visās malās ierīkoti mikrofoni un skaļruņi tā, ka noslēpts nepaliek pat klusākais nopratināmo elpas vilciens. Presei uzstādīti īpaši galdi, kur vietas 120 žurnālistiem un 30 radioreportieŗiem. Divas lielas radio sabiedrības un divi vietējie raidītāji pārraida katru vārdu, ko nopratināšanā saka. Virs liecinieku sola ierīkotas sešas filmu kameras. Visu procesu nemitīgi apgaismo starmeši. Gaisma ir tik spilgta, ka gandrīz visi nopratinātāji, nopratināmie un klausītāji sargā acis aiz saules brillēm. Ir arī viens televīzijas raidaparāts. Kāds Holivudas reportieris rakstīja: „Viss ir vēl daudz ļaunāk kā pirmizrādē."

Speciāla policijas vienība nodarbojas tikai ar filmu mīļotāju savaldīšanu, kad tie ik sesijas sākumā cīnās pie durvīm, lai iekļūtu zālē, kur publikai rezervētas tikai 300 vietas. Sēžu laikā šie paši policisti bieži izveido sardzes rindas, lai droši izvadītu cauri sajūsmināto pielūdzēju pūlim tādus slavenus lieciniekus kā piemēram Džeriju Kuperu vai Robertu Montgomeriju. Visbīstamākie ir autogrammu mednieki, kas paraksta dēļ ir gatavi noplēst aktieŗiem drānas no muguras. Nopratināšanas laikā publika bieži pārtrauc sēdi, ilgi aplaudējot saviem mīluļiem.

Nopratināšanas oficiālais iemesls ir — noskaidrot, cik liela ir komūnisma ietekme filmu kolonijā. Aiz visas filmiskās ārienes slēpjas ļoti nopietns darbs. Ne velti padomju laikraksti nosaukuši filmu rūpniecību par to propagandas nozari, kas visvairāk „indējot" amerikāņu uzskatus. Cilvēki, kas nelasa laikrakstus vai vismaz nelasa nopietnos rakstus avīzēs, pa laikam iet uz kino. Tāpēc nav brīnums, ka šī ir jau kāda divpadsmitā reize pēdējo piecpadsmit gadu laikā, kad notiek līdzīgas izmeklēšanas Holivudā.

Kongresa komisija pretvalstiskas darbības apkaŗošanai nav oficiāla tiesa parastā nozīmē. Tā tikai izmeklē apstākļus, ja rodas aizdomas par kādas personas vai personu grupas pretvalstisku nostāju. Pašā Amerikā daudzi strīdās par to, vai komisijas darbība vispār attaisnojama, jo krasākie demokrati pastāv uz to, ka katra darbība, ja tā nav noziedzīga pēc parasto tiesu sprieduma, arī atļaujama. Neraugoties uz to, gandrīz visi kongresi atzinuši šādas izmeklēšanas nepieciešamību un attiecīgas komisijas arī iecēluši. Pirmā reize, kad šāda komisija vērsās pret komūnistiem, bija 1919. gads, kad komisija atzina, ka boļševiku pulcēšanās Vašingtonas teātrī apdraud valsts intereses.

Tagadējā komisija gatavojusi izmeklēšanu Holivudā jau vairāk mēnešus. Atsevišķi komisijas aģenti jau vasarā devās uz turieni un ievāca materiālus par visdažādākām filmu rūpniecības nozarēm. Tagad, kopš ievadīta publiskā nopratināšana, visvairāk nopratināti tikai tādi liecinieki, ka sapstiprinājuši komisijas uzskatu, ka komūnisti paši izraudzījuši filmu rūpniecību par līdzekli amerikāņu sabiedriskās domas indēšanai. Visumā tomēr liecinieki izskaidrojuši, ka komūnisms Holivudā gan varētu izvērsties par nopietnu faktoru, bet vēl tāds nav kļuvis.

Pēc „New York Times" domām liecību kvintesence visumā bijusi šāda: Holivudā ir neliela, aktīva komūnistu grupa, scēnāriju rakstītāju apvienībā dominē komūnisti, Holivuda kaŗa laikā ražoja filmas, kas bija patīkamas Krievijai un komūnistiem, Holivudā vēl nav producētas pretkomūnistiskas filmas, lai gan kaŗa laikā tā ražoja pretnacistu filmas.

Laikraksts sniedz arī izvilkumus no atsevišķu personu liecībām. Tās ir šādas:

Luijs B. Maijers, 62 gadu vecais Metro - Goldvin - Mayer prezidents: „Ja komūnisti būtu mēģinājuši izmantot ekrānu tumšiem nolūkiem, tad esmu lepns uz to, ka neesam šos nodomus pielaiduši."

43 gadus vecais aktieris Roberts Montgomerijs: „Komūnisti ir ļoti kareivīga, bet ļoti maza minoritāte, kas nekad un nekādos apstākļos nevar cerēt uz pārsvaru mūsu aktieŗu apvienībā."

Visumā, raksta „New York Times", Holivuda izņēmuma kārtā ir neapmierināta ar plašo ievērību, ko tā atkal guvusi. Daži filmu ļaudis baidās, ka pēc nopratināšanas filmu producenti varētu kļūt pārāk jūtīgi un saskatīt „sarkanu" katrā filmā, kas lūkotu risināt nopietnas problēmas.

Komūnistu deputāts atsakās parakstīt apsveikumu princesei Elizabetei

Viens no abiem komūnistu deputātiem angļu apakšnamā, Viljems Gallachers, atteicās parakstīt visu pārējo partiju līderu parakstītu apsveikuma adresi princesei Elizabetei kāzu gadījumā. Gallachers ir skots un pazīstams kā ķildu un sadursmju rīkotājs parlamentā. Kad adresi svinīgi bija parakstījuši ministru prezidents Etlijs no strādnieku partijas, konservatīvo līderis Čerčils un liberāļu vadītājs Deviss, Gallachers piecēlās un paziņoja, ka viņš apsveikumam nepievienojas. „Man ļoti žēl," viņš teica, „ka esmu spiests runāt par lietām, kurām būtu jāpaliek par kādas jaunas meitenes intimām un privātām darīšanām, kuru es, jāatzīstas, ļoti maz pazīstu. Bet tagad šī lieta parlamentā pārvērsta par publisku un politisku jautājumu. Daļa preses apgalvo, ka še esot runa par savstarpējas pievilkšanās gadījumu, ko parasti par mīlestību mēdz saukt, bet tas nav pareizi, jo šīs jaunās dāmas tēvocis bija iejaukts šādā mīlas lietā un rezultātā pazaudēja vietu."

Komūnistu deputāts vēl norādīja, ka viņš nevarot aizmirst, ka dienā, kad paziņota Elizabetes saderināšanās ar Grieķijas karaļnama locekli, grieķu rojalistiskā reakcionārā valdība iemetusi cietumā tūkstošiem grieķu pilsoņu. Gallacheru pārtrauca naidīgi starpsaucieni, un kāds strādnieku partijas deputāts sauca: „Jo vairāk es raugos uz sarkano karalisko ģimeni Maskavā, jo vairāk man liekas, ka angļu karaliskajai ģimenei vēl ir vietā mūsu tautas sirdī."

Tirdzniecības kameras prezidents Vilsons apakšnamā uz jautājumiem paskaidroja, ka princese Elizabete kāzu gadījumā saņēmusi 100 tekstilkuponu, līgavas māsas un pāži pa 23 resp. 10 kuponu. Normālā deva ir apmēram četri kuponi uz personu mēnesī.

NYHT

Kripss pareizi paregojis kaŗa sākumu

Britu admirālitāte publicējusi pēdējo Hitlera „vadoņa konferenču" protokolu sējumu, no kuŗa redzams, ka 5 mēnešus pirms Vācijas uzbrukuma Padomju Savienībai noslēgtais vācu-padomju saimniecības līgums domāts vienīgi maskēšanās nolūkiem, tai pašā laikā rosīgi sagatavojot uzbrukumu, bet mēģinot radīt iespaidu, ka tas vērsīsies pret Angliju. Toreizējais angļu vēstnieks Maskavā, sērs Stafords Kripss, jau 1941. gada 24. aprīlī pareizi paregoja kaŗa sākumu. Hitlers visvairāk baidījies no sacelšanās Francijā un noteicis, ka Francija tādā gadījumā nesaudzīgi apspiežama un tās flote jānogremdē vai jāiznīcina. Dokumenti arī liecina par Hitlera lielo neuzticību pret itāļiem. Jau 1941. gada sākumā viņš deva rīkojumu slēpt Italijas valdībai viņa plānus. Hitlers baidījās, ka Italijas karaļnamam varētu būt slepeni sakari ar Angliju.

NYHT

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai". (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

...OLIVUDĀ
...OMŪNISTUS

piecpadsmit gadu laikā, kad notiek līdzīgas izmeklēšanas Holivudā.

Kongresa komisija pretvalstiskas darbības apkarošanai nav oficiāla tiesa parastā nozīmē. Tā tikai izmeklē apstākļus, ja rodas aizdomas par kādas personas vai personu grupas pretvalstisku nostāju. Pašā Amerikā daudzi strīdās par to, vai komisijas darbība vispār attaisnojama, jo krasākie demokrati pastāv uz to, ka katra darbība, ja tā nav noziedzīga pēc parasto tiesu sprieduma, arī atļaujama. Neraugoties uz to, gandrīz visi kongresi atzinuši šādas izmeklēšanas nepieciešamību un attiecīgas komisijas arī iecēluši. Pirmā reize, kad šāda komisija vērsās pret komūnistiem, bija 1919. gadā, kad komisija atzina, ka boļševiku pulcēšanās Vašingtonas teātrī apdraud valsts intereses.

Tagadējā komisija gatavojusi izmeklēšanu Holivudā jau vairāk mēnešus. Atsevišķi komisijas aģenti jau vasarā devās uz turieni un ievāca materiālus par visdažādākām filmu rūpniecības nozarēm. Tagad, kopš ievadīta publiskā nopratināšana, visvairāk nopratināti tikai tādi liecinieki, ka sapstiprinājuši komisijas uzskatu, ka komūnisti paši izraudzījuši filmu rūpniecību par līdzekli amerikāņu sabiedriskās domas indēšanai. Visumā tomēr liecinieki izskaidrojuši, ka komūnisms Holivudā gan varētu izvērsties par nopietnu faktoru, bet vēl tāds nav kļuvis.

Pēc „New York Times" domām liecību kvintesence visumā bijusi šāda: Holivudā ir neliela, aktīva komūnistu grupa, scēnāriju rakstītāju apvienībā dominē komūnisti, Holivuda kaŗa laikā ražoja filmas, kas bija patīkamas Krievijai un komūnistiem, Holivudā vēl nav producētas pretkomūnistiskas filmas, lai gan kaŗa laikā tā ražoja pretnacistu filmas.

Laikraksts sniedz arī izvilkumus no atsevišķu personu liecībām. Tās ir šādas:

Luijs B. Maijers, 62 gadu vecais Metro - Goldvin - Mayer prezidents: „Ja komūnisti būtu mēģinājuši izmantot ekrānu tumšiem nolūkiem, tad esmu lepns uz to, ka neesam šos nodomus pielaiduši."

43 gadus vecais aktieris Roberts Montgomerijs: „Komūnisti ir ļoti kareivīga, bet ļoti maza minoritāte, kas nekad un nekādos apstākļos nevar cerēt uz pārsvaru mūsu aktieŗu apvienībā."

Visumā, raksta „New York Times", Holivuda izņēmuma kārtā ir neapmierināta ar plašo ievērību, ko tā atkal guvusi. Daži filmu ļaudis baidās, ka pēc nopratināšanas filmu producenti varētu kļūt pārāk jūtīgi un saskatīt „sarkanu" katrā filmā, kas lūkotu risināt nopietnas problēmas.

...tāts atsakās paraks- ...princesei Elizabetei

par publisku un politisku jautājumu. Daļa preses apgalvo, ka še esot runa par savstarpējas pievilkšanās gadījumu, ko parasti par mīlestību mēdz saukt, bet tas nav pareizi, jo šis jaunās dāmas tēvocis bija iejaukts šādā mīlas lietā un rezultātā pazaudēja vietu."

Komūnistu deputāts vēl norādīja, ka viņš nevarot aizmirst, ka dienā, kad paziņota Elizabetes saderināšanās ar Grieķijas karaļnama locekli, grieķu rojalistiskā reakcionārā valdība iemetusi cietumā tūkstošiem grieķu pilsoņu. Gallacheru pārtrauca naidīgi starpsaucieni, un kāds strādnieku partijas deputāts sauca: „Jo vairāk es raugos uz sarkano karalisko ģimeni Maskavā, jo vairāk man liekas, ka angļu karaliskajai ģimenei vēl ir vietā mūsu tautas sirdī."

Tirdzniecības kameras prezidents Vilsons apakšnamā uz jautājumiem paskaidroja, ka princese Elizabete kāzu gadījumā saņēmusi 100 tekstilkuponu, līgavas māsas un pāži pa 23 resp. 10 kuponu. Normālā deva ir apmēram četri kuponi uz personu mēnesī. NYHT

„LATVIJAS" ABONEMENTS, pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par pusceņu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Alfrēds Ābers

PĀRBAUDE

AGRONOMA — LAUKSTRĀDNIEKA STĀSTS

Kad mēs ieradāmies še, Anglijā, izvietošanas nometnē, daudzi no mūsu vidus jau pēc pāris dienām aizgāja darbos: kaplēt bietes, ievākt sienu, kult, rakt grāvjus un vest mēslus. Mēs, daži inteliģentie, pagaidām palikām nometnē. Pagāja dienas, bet mums nekas īsti piemērots negadījās.

Sestdien atgriezās mūsu „melnie", kā bijām iesaukuši tos, kas aizgāja „prastos" darbos, un rādīja pirmos nopelnītos šiliņus: katrs kādus piecdesmit, sešdesmit šiliņu par grūta darba nedēļu.

Mēs neskaudām. Nolēmām pacietīties un vēl gaidīt.

Pirmdien kāds inženieris nenocietās un aizgāja darbā uz mechanisko darbnīcu. Otrdien kāds jurists, kopā ar dārzkopības instruktoru, līdzi paraudami arī mācītāju, aizbrauca apcirpt dzīvžogus, kādu šeit ir nebeidzams daudzums.

Paliku es viens.

Beidzot, uz nedēļas galu, man tomēr laimējās. Paziņoja, ka kādas lielas privātas muižas īpašnieks interesējies par mani un es varot braukt apskatīties un iepazīties. Saprotams, ka piekritu.

Manu piekrišanu tūlīt telefoniski paziņoja uz darba vietu, un tās pašas dienas pievakarē atbrauca auto, lai mani turp aizvestu.

Kad iebraucām muižā, bija jau vēls vakars. Pie greznas senlaicīgās pils lieveņa, lielā parka vidū, mani saņēma laipns kalpotājs. Atvainojās, ka muižas īpašnieks pats kaut kur steidzīgi izbraucis un man tāpēc būšot dažas dienas jāpagarlaikojās. Paņēma manas pāris nabadzīgās ceļa somas un aicināja līdzi telpās, bet ne pilī — aizveda caur parku kādā atsevišķā dārza mājā.

Ierādīja glītu, kabinetam līdzīgi iekārtotu istabu, patiesībā, kā vēlāk izrādījās, mazu atsevišķu dzīvoklīti, jo aiz kabineta manā rīcībā bija arī maza guļamistaba, bet blakus tai — vannas telpas ar visām labierīcībām. Aicināja noskalot ceļa puteklus un, tūlīt pēc tam, turpat kabinetā uz maza stūra galda pasniedza lieliskas vakariņas. Galdu novācot, vēl reizi atvainojās, lūdza justies kā mājās un pasacīja ar labvakaru.

Priecīga satraukuma un bailošanās pārņemts par nezināmo turpinājumu, nakti pavadīju mīkstos pēļos, bet caurmiegā.

Rītā celoties, atradu mazas, bet vareni garšīgas aukstās brokastis kabinetā. Tad apkopos, cik nu labi savā trūcībā to varēju, un izgāju pastaigāt parkā.

Drīz kaut kur melodiski atskanēja gonga sitieni. Kad atnācu atpakaļ, istabas bija uzkoptas, uz galda smaržoja griezti, rasas piebiruši ziedi un gaidīja pilna brokasts.

„Pavadiet nu, agronoma kungs, savu laiku, kā prazdami. Gaiteņa galā atrodas bibliotēkas istaba. Dienvidvirzienā aiz parka ir ezers un upe. Pusdienas vienmēr būs pulksten divpadsmitos, pagaidām tepat kabinetā; launadzis sešpadsmitos, bet sīki uzkožamie, augļi, saldumi un dzērieni jāmeklē — lūk še, mazajā sienas skapītī — jūsu rīcībā būs vienmēr. Kungs tik drīzi laikam mājās nebūs. Tā man visu paskaidroja vecīga, laipna māmiņa — aptieksne. Viņa man lūdza novietot arī manus trūcīgos apģērba piederumus, veļu un apavus no somām skapī, lai varētu tos sakārtot.

Visu darīju kā norādīts. Jāatzīstas man nepavisam nebija garlaicīgi. Ēdu, gulēju, smēķēju, pastaigājos pa dārzu un nebeidzamiem parkiem, iepeldējos ezerā, paklīdu gar upi. Pie gadījuma pametu arī pa garākam līkumam un pa gabalu pūlējos pavērot, ko un kā strādā tīrumā, plavā, dārzā, parkā, kūtī, un klusībā aplēsu, kādi šeit īsti varētu būt mani uzdevumi. Daudz kas man bija pazīstams un vai vismaz saprotams, šis tas arī neparasts un pilnīgi svešs. Baidīja viena otra nepazīstamāka mašīna un mechaniska ierīce, kādas nebiju pat dzirdējis un par kādām pat nezinu ... Mierināju sevi, ka tām jau ir apmācīti strādnieki un ne jau nu man tieši pie tām būs jāķeras.

Tā pagāja viena diena, otra, un beidzot visa nedēļa bija laimīgi galā.

Jau biju apradis, ka par mani neviens, izņemot laipno aptieksni, sevišķi neinteresējas, bet pašam man meklēt tiešu saskari ar svešiem ļaudīm pagaidām vēl neradās īsta vajadzība, ne vēlēšanās.

Tā, tīri kā pa sapņiem, pienāca arī otrā svētdiena.

„Kungs atbraucis!" pusdienas galdu novākdama, man pačukstus paziņoja vecā māmiņa.

Jutu, ka nosarkstu, varbūt nobālu. Kas nu būs, un kā noritēs viss turpmākais? — man zvanīja domas, bet sirds nemierīgi sita.

„Sapošieties, agronoma kungs, cik nu labi varat. Kungs jūs aicina pulksten divdesmitos pie sevis uz pili. Lika man Jums to pasacīt," skopi paziņoja mana aprūpētāja un aizgāja.

Visu garo pēcpusdienu nekur neatradu mieru. Iet parkā un dārzā, aizklīst līdz upei vai ezeram man vienkārši bija bailes. Visur varēja uzgrūsties nepazīstamajam saimniekam, kuŗu priekšlaikus satikt nebija patikas.

Man pat radās iedoma, ka nemaz nebūtu slikti, ja kungam piepeši iznāktu nepieciešamība atkal kaut kur steidzīgi aizbraukt un mūsu satikšanās novilcinātos, manis pēc, vēl uz pāris nedēļām.

Tomēr uz to nedrīkstēju cerēt. Tāpēc rūpīgi noskuvos, lielu laiku izplunčājos vannā. Pēc tam rūpīgi sakārtoju savus dokumentus, kādu gan man nebija daudz. Ilgi aplūkoju savu agronoma diplomu.

Mēģināju kavēt laiku lasāmā istabā. Pieķēru sevi, ka pārāk daudz smēķēju. Apskatīju savu, vēl no labiem laikiem saglabājušos un ļoti taupīto, vienīgo daudzmaz labo uzvalku un kurpes.

Tas viss bija rūpīgi sakārtots. Skapī bij radies pat pāris jaunu zeķu, pusducis apkaklīšu, divas jaunas kakla saites.

„Rūpīgā māmiņa!" es domāju un gribēju viņai pateikties, bet viņa nerādījās.

„Ak, kaut viss būt jau aiz muguras!" nodomāju, aizdegdams jaunu cigareti!

Es pūlējos atcerēties veco labo audzināšanu un pieklājības likumus, pārdomāju kā izturēties, ko runāt pie pirmās sastapšanās, lai atstātu labu iespaidu. Un tad man sāka likties, ka viss tas gluži tā jau kādreiz piedzīvots. Un es atcerējos: tā bija vairākkārt bijis. Pirmo reizi, kad ģimnazista gados biju nopietni samīlējies un norunājis pirmo satikšanos ar meiteni, par kuŗu domāju, ka viņa un neviena cita izšķirs manu dzīvi un likteni. Otrreiz tā bija, gaidot paziņojumu par pārbaudījumu rezultātiem, iestājoties augstskolā. Tāpat bija, ejot uz pirmo pārbaudījumu pie profesora, kuŗa iedaba vēl nebija pazīstama. Gluži tāpat, kad meklēju pirmo atbildīgo darbu.

Kad biju saģērbies un saposies, iedomājos, ka priekšniecībai nevaru likt sevi gaidīt, bet labāk pagaidīt pašam.

Tieši septiņpadsmit minūtes pirms nolikta laika pa ēnainā parka celiņu kā zagdamies devos uz pils pusi. Pamanīju divus trīs automobiļus, kas klusi aizlīdēja no pils parādes durvīm.

„Kungs mani aicinājis," es sacīju apkalpotājam, tam pašam, kas mani saņēma pirmajā vakarā.

„Lūdzu kabinetā, agronoma kungs!" viņš palocījās un veikli gāja man pa priekšu.

Tad es paliku viens. Sēdēju klusā senatnīgā kabinetā un gaidīju. Savdabīgs, smags metalla pulkstenis, iestūriski uz kamīna dzegas nolikts, gausi mala minūtes. Es nepatīkami svīdu.

Kad pulkstenis nosita astoņi, kļuvu vēl nervozāks. Kaut kur no dziļākām telpām atklīda neskaidras balsis un knada.. Likās, arī auto švīkoņu es vēl kaut kur padzirdu.

Bet tad kabineta sānsienā vērās durvis. Atrāvu acis no pulksteņa. Pietrūkos kājās. Gar smago rakstāmgaldu nāca garš, spēcīga auguma kungs ar strupi apcirptām ūsām.

„Ak jūs tas latviešu agronoms? Nu, ja nebūsit garlaikojušies, tad būsit apskatījuši un nokritizējuši manu saimniecību. — Priecājos, priecājos! — Nelaimīgais dīpī no Vācijas? Divu nežēlīgu okupācijas varu upuris!" viņš pats jautāja un pats atbildēja.

Man trūka ko teikt, nezināju kā izturēties. Viņam runājot, es pamāju ar galvu, bet kad pieminēja saimniecības kritizēšanu — papurināju, ar to domādams izteikt atzinību.

„Man šovakar daži viesi: tepat kaimiņi un pāris draugu no pilsētas. Arī viņi grib jūs redzēt un iepazīt. Lūdzu pie mums!" viņš runāja un, laipni paņēmis mani pie pleca, bīdīja sev pa priekšu uz durvīm, pa kuŗām pats tikko bija ienācis.

Tur bija dāmas un kungi, arī mūzika, knada un čalas. Nevarēju atcerēties neviena likuma par pieklājīgu uzvešanos, bet tas neko arī nebūtu devis.

Mājastēvs pāris reizes spēcīgi sasita plaukstas un uzsauca:

„Halo, halo! Uzmanību! Dāmas un kungi! Pie mums ieradies kāds kungs, latviešu agronoms, dīpī no Vācijas. Iepazīstieties!"

„Dīpī" — „Latviešu agronoms?" bira izsaucieni un jaucās jautājumi no visām pusēm, un es — stāvēju kā apbrīnošanai nolikts rets putns, aplenkts no visām pusēm . . .

Man piepeši bija pagaisis vairums no nelielā angļu vārdu krājuma un iemācītie izteicieni. Atguvos tikai tad, kad viesi, it kā, lai atglābtu, ko beidzamajos gados biju piecietis posta un bada zemē, aizgūtnēm sāka man piedāvāt vīnu, viskiju un uzkožamos.

Es dzēru, pateicos, atvainojos un centos paskaidrot, ka nupat mēnesi esmu jau Anglijā un jūtos paēdis un kā atlabis no ļaunas slimības vai murga.

„Vai drēbes, kas jums mugurā, ir UNRRAs dotas?" ilgāk un cieši mani apvērtēdama, ievaicājās kāda vecāka, sevišķi labi ģērbusies dāma.

„Nē," es atbildēju un ievēroju, ka stāvu kā noplucis zvirbulis starp pāviem, „tās esmu aiztaupījis un gadiem sev līdzi izvācis vēl no dzimtenes."

Un tad uz mani sāka sniegties rokas cita aiz citas, un rokās bija nauda . . .

Jutos nelaimīgs. Mēģināju aizbildināties, bet tas neko nelīdzēja: naudu, no rokas rokā laižot, sabāza man kabatās.

Es biju apdāvināts kā ubags.

Pēc tam turpinājās viesības. Visu laiku es paliku uzmanības centrā. Biju nokaunējies, bet pūlējos visu izprast. Man viens otrs šo to pajautāja. Atbildēju, kā pratu un beigās pat atsilu.

Ap pusnakti atgriezos dārza mājā. Gulēju ilgi un cieši, jo savu ietekmi bija atstājis arī viskijs, lai gan dzēru tik maz, cik vien bija iespējams.

„Agronoma kungs," pirmdien, man pusdienas pasniegdama, uzsāka mīlīgā māmiņa, „mūsu kungs parasti dzīvo Londonā. Viņš atkal aizbrauca. Lika man jums pateikt, ka auto jūs šodien aizvedīs atpakaļ uz lauksaimniecības hosteli, un lai jūs neskumstot: Anglijā darba roku vajagot, un lauksaimniecībā jūs sev darbu atradīšot droši."

Jau otru mēnesi roku grāvjus, mēžu mēslus un strādāju visādus citus darbus, kādiem šeit esmu vajadzīgs, bet savu diplomu rūpīgi glabāju citiem laikiem un citiem apstākļiem.

Mūsdienu jaunatne...

„Man nav nekādu cerību par mūsu tautas nākotni, ja tā būtu atkarīga no mūsdienu frivolās jaunatnes. Šī jaunatne neaprakstāmi ir pārgudra, nelaikā nobriedusi un neciešīga. Kad es vēl biju jauns, jaunatnei mācīja labu uzvešanos un cienību pret vecākiem, bet šodienas jaunatne visu grib zināt labāk par vecajiem un visu tai allaž likties kā nav."

Šis nav citāts no kāda 1947. gada avīžu raksta par jaunatnes audzināšanu, bet gan grieķu prātnieka Hezioda atziņa 700 gadu pirms Kristus piedzimšanas.

LATVIJA ATPŪTAI

LATVIAN NEWSPAPER

Sala, kur iedzīvotāji sarunājas svilpojot

25.000 GOMERIEŠU KANĀRIJU SALĀS LIETO PUTNU VALODU

Jau ilgāku laiku par nelielo, klinšaino Gomeras salu, Kanāriju salu grupā, dzirdēja dīvainus nostāstus, it kā 25.000 salas iedzīvotāju sarunājoties nevis parastajā cilvēku valodā, bet sasvilpjoties, līdzīgi putniem. Tādā veidā gomerieši spējot sarunāties arī vairāku kilometru attālumā viens no otra.

Dabzinātņu žurnāls „Natural History", Ņujorkā, atstāsta, ka ceļotāja Anete Gesta Verija, nonākusi Gomeras salas tuvumā, nolēmusi to apmeklēt un pārliecināties par dzirdēto nostāstu īstenību vai nepatiesību. Apkārtējo salu iedzīvotāji viņai apgalvojuši, ka Gomerā viņa noteikti atradīšot to, ko meklējot. Salinieki vēl paskaidrojuši, ka Gomeras pirmie iedzīvotāji ieradušies no Afrikas. Tie visi bijuši noziedznieki, kam par sodu izgrieztas mēles un kas iesēdināti laivās bez airiem un palaisti jūras viļņu un vēja varā. Jūra laivas atdzinusi Gomeras krastā, kur atbraucēji apmetušies uz dzīvi. Nespēdami parastā cilvēku valodā sarunāties, viņi drīz iemācījušies savu īpatnēju valodu — sazināšanos ar svilpieniem, kas pamazām izveidojusies par īstu sarunu valodu.

Ieradusies salas centrā San Sebastianā, Verija kopā ar savu vīru apmetusies vecā viesnīcā. Tur gan visi sarunājušies parastā spāņu valodā. Bet kad abi ceļotāji devušies pie vakariņu galda, apkalpotāja pēkšņi sākusi spalgi svilpt. Ievērojusi viesu pārsteigumu, viesmīle atvainojusies un paskaidrojusi, ka gribot tikai sasaukt savu dēlēnu, lai to aizsūtītu pēc piena vakariņām.

Verijiem interesējoties tuvāk, apkalpotāja vēl izskaidrojusi, ka viņas dēlu saucot Pepe, un viņa svilpojusi šo vārdu. Svilpienu atkārtojot, arī viesi varējuši atšķirt abas zilbes. Skaņas likušās kaut kas vidējs starp cilvēka valodu un putnu svilpieniem.

Anete Verija pēc tam ieradusies apmeklējumā pie salas vecākā, kas lepni saucas par prezidentu. Sēdot viņa darbistabā, ceļotāja tālumā izdzirdusi negantu svilpšanu. „Prezidents", kuŗu Verija jau bija informējusi par savu pētījumu nolūkiem, smaidot teicis: „Lūk, tas ir tas, ko jūs meklējat. Divi kazu gani līdz mani uzgaidīt viņus te birojā. Viņi tūlīt ieradīsies pie manis." Pēc minūtēm desmit atskanējusi atkal svilpšana, šoreiz jau stipri tuvāk. „Viņi saka, ka tiem esot kas svarīgs runājams," paskaidrojis „prezidents". Kad kazu gani tiešām ieradušies birojā, Verija lūgusi tos sarunāties savā „putnu valodā". No šīs valodas drebējušas sienas.

Lai iegūtu drošākus pierādījumus saviem dīvainajiem novērojumiem, Veriji sarīkojuši kazu ganu pārbaudi, liekot tiem saurnāties no divu kalnu virsotnēm, vairāku kilometru attālumā vienam no otra, kur sazināšanās ar parasto cilvēka balsi vairs nav iespējama. Anete Verija ar citiem pavadoņiem sekojusi vienam ganam, otru pavadījis viņas vīrs. Vispirms viņa zēnam likusi „noraidīt" savam biedram rīkojumu pacelt akmeni, ko otrs arī izpildījis. Tādā pašā veidā viņa likusi ganam uz otra pakalna noņemt sava vīra cepuri, pateikt tās dienas datumu, paņemt papīra lapu un veikt kopā deviņas dažādas darbības. Visas komandas arī precīzi izpildītas.

„Prezidenta" kanclejā notikums protokolēts, apliecināts ar dalībnieku un liecinieku parakstiem un salas pārvaldes zīmogiem. Oriģināldokuments atstāts salas pārvaldes archīvam, bet noraksti novesti Arizonas štata universitātei un Filadelfijas bibliotēkai.

Lai savus pētījumus papildinātu, Anete Verija apstaigājusi visu salu, kas vietām nebijis nemaz viegli. Kāda kalna tuvumā pavadoņi norādījuši uz vientulu, grūti pieejamu mājiņu kalna galā: „Kad mājas iedzīvotājiem vajadzīga ārsta palīdzība, viņi to ar svilpieniem paziņo uz nākošo kalna virsotni, līdz vēsts beidzot nonāk San Sebastianā." Kurināmā taupības nolūkos Gomeras salā aizliegts dedzināt koka ogles. Bet policijai nekad neesot izdevies pieķert noteikuma pārkāpējus, jo ar svilpju valodas palīdzību vainīgie vienmēr jau laikus brīdināti.

Gomerieši spējot izsvilpot līdzskaņus. Viesmīles svilpotajā vārdā „Pepe" skaidri bijuši sadzirdami abi „p". Bez tam skaidri atšķirami tikai līdzīgi spāņu vārdi, kā kantado, kargado un kasado. Salinieki savai „valodai" veikli izmantojot vissmalkākās toņa augstuma, skaļuma un nokrāsas nianses, kā arī uzsvara un ritma variācijas. Kad Verija kādam gomerietim prasījusi pamācību, kā tas panākams, viņš atbildējis: „Lieta ir gluži vienkārša: jums jāsataisās vārdus izrunāt, bet pēc tam tie jāizsvilpo!"

Sievietes uz jūras un gaisā

MODERNI SIEVIEŠU ARODI

Attīstoties gaisa satiksmei sievietēm radies klāt jauns arods — gaisa stjuartese jeb apkalpotāja gaisa satiksmes lidmašīnās. Tas nepavisam nav vienkāršs apkalpotājas darbs, kas veicāms gaisa stjuartesei. Gluži otrādi, tās veicamie uzdevumi ir tik daudzpusīgi, ka šī aroda kandidātēm uzstāda ļoti augstas prasības piemērotības un spēju ziņā, bez tam viņām pirms stāšanās darbā jābeidz īpašs apmācības kurss. Tādēļ ne katra jauna, vesela un saprātīga sieviete jau var kļūt par gaisa stjuartesi.

„Ja jūs protat sajaukt dažādas kokteiļu markas, palīdzēt saņemt bērnu un labi runāt vismaz vienu svešvalodu, tad jums ir dažas no nepieciešamām spējām, amerikāņu tūrisma žurnālā „The Smart Traveller" raksta Patrīsija Kofina. „Ja jūs bez tam pārzināt pirmo palīdzību nelaimes gadījumos, protat veikli piešūt pogas, spēlēt bridžu, apkalpot kino aparātu, pasniegt pusdienas 43 personām, pazīstat ārzemju muitas un valūtas noteikumus un pēc 24 stundu nomoda spējat izskatīties pievilcīga, — tad jums ir jau lielas izredzes sekmīgi pildīt šo amatu." Gaisa stjuartesei jābūt kaut kam vidējam starp sabiedrisku darbinieci un naktsklubu saimnieci.

Katrai gaisa satiksmei ir savas prasības pret stjuartesēm, bet viszaur viena no galvenajām ir labs izskats un pievilcība. Nākošā svarīgākā īpašība ir enerģija un dzīves prieks, bet trešā — spēja tikt galā un labi sadzīvot ar lidmašīnas vīriešu apkalpi. Viena no lielajām amerikāņu transatlantiskā gaisa satiksmes sabiedrībām pieņem darbā kandidātes tikai vecumā no 21 līdz 28 gadiem, neprecētas, ar vismaz divgadīgu kolledžas izglītību vai veikala praksi un, pilnīgu, vismaz, divu valodu prasmi. No desmit kandidātēm parasti darbu dabū tikai viena. Pieņemtās darbinieces piecu dienu ilgos kursos vēl mācās lietot nagu laku, un frizēt savus matus. Viņām jāvalkā kurpes augstiem papēžiem, neilona zeķes un jālieto kosmētika. Augumā tās nedrīkst būt garākas par 1.65 m un ne smagākas par normālo svaru. Viņu uzdevums ir nevien veikt visdažādākos pakalpojumus lidmašīnas pasažieriem, bet arī — patikt. „Ceļošana lidmašīnā ir ļoti vienmuļīga," stāsta kāda stjuartese, „un pasažieri mūs, aiz tīrās garlaicības, visu laiku novēro. Bet mēs ar to esam apradušas, un tagad es nejūtos neveiklāk, nekā justos namamātes lomā pati savās mājās. Bieži man savu pasažieru vidū jājūtas kā cāļu mātei."

Katra sabiedrības stjuartese bez tam 16 stundas apmācīta dzemdību palīdzībā un zīdaiņu kopšanā, kā arī aerodinamiskos jautājumos. Vēl gan transokeana lidmašīnā dzemdības nav gadījušās, bet dažreiz tuvu tam tomēr bijis. „Izskaidrot kādai vecai lēdijai, kāpēc lidmašīna turās gaisā, ir daudz vieglāk, nekā atbildēt uz visiem mazu zēnu jautājumiem," atzīst kāda piedzīvojusi stjuartese. Pasažieru maltītes sagatavotas jau iepriekš un uzglabājamas sasaldētā veidā. Patīkama pārmaiņa esot mazbērnu barošana un rotaļāšanās ar tiem.

No minētās sabiedrības 65 gaisa stjuartesēm, kas strādā transokeana līnijās, septiņas pēdējā gada laikā apprecējušās. Tām gan atļauts palikt darbā, bet tās pašas uzskatījušas par labāku darbu atstāt. Visumā caurmēra darba ilgums stjuartesēm nepārsniedzot pusotra gada, — šai laikā gandrīz visas izejot pie vīra.

Ne gluži tik jauna lieta ir sieviešu nodarbināšana uz kuģiem, pie tam ne par apkalpotājām pasažieru kuģos, bet citos praktiskos un pat techniskos arodos. Angļu žurnāls „London Life" piemin skotieti Viktoriju Drummondi, kas ieguvusi kuģa inženiera gradu un ar savu darbu jūtas sevišķi apmierināta. Raksta autors Robsons norāda, ka sieviešu interese par techniskiem kuģniecības arodiem pēdējā laikā stipri pieaugot. To veicinot technisko ierīču bagātība uz moderniem kuģiem, kas atvieglo darbu un prasa mazāku fizisku piepūli. Līdz šim gan vienīgi Padomju Savienība oficiāli atļāvusi sievietēm valkāt flotes virsnieka tērpu un pildīt sardzes dienestu uz kuģiem. Tomēr jau buru kuģniecības laikos daža laba kapteiņa vai jūrnieka sieva pavadīja savu vīru vistālākajos braucienos un bieži vien prata veikt dažādus jūrnieka darbus ne sliktāk par vīru. Jūrniecības noteikumos tomēr, atskaitot padomju eksperimentu, līdz pat šai dienai nav panta, kas paredzētu sieviešu nodarbināšanu uz kuģiem citos, kā pavāru, apkalpotāju un līdzīgos arodos. Uz krievu, somu un skandinavu kuģiem toties vairums pavāru esot sievietes, raksta Robsons, pieminot arī, ka daudzas spēcīgas, zilacainas sievietes gandrīz visu mūžu pavadījušas uz Latvijas un citu Baltijas valstu preču kuģiem.

Turpretim angļu, amerikāņu, franču, vācu un itaļu preču kuģu apkalpēs vispār nav sieviešu, tās atrodamas vienīgi uz satiksmes līniju kuģiem apkalpotāju un līdzīgos amatos. Lielos okeana tvaikoņos sieviešu personāla skaits tomēr sasniedz divi simti un vairāk, jo tur bez visu triju pasažieru klašu apkalpotājām nodarbinātas vēl slimnieku māsas, frizieres, veikalu pārdevējas, mašīnrakstītājas, veļas mazgātavu kalpotājas, peldēšanas instruktores u. c.

Bet sieviešu interese tagad pievērsusies citiem kuģu arodiem, tās grib iekarot arī mašīntelpu un komandtiltu un cer sagaidīt laikus, kad sieviete no okeana milzeņa komandtilta dos pavēles simtiem kuģa ļaužu.

Aforismi

Īstam vīram, ja viņu pievil kāda cerība, ir tikai viena prieka mazāk, bet nevis vienas bēdas vairāk.

•

Nav nekā pretīgāka uz zemes par cīņu pret nesaprašanu; cīņa pret ļaunumu, salīdzinot ar to, nav nekas.

•

Peles lielākā muļķība ir tā, ka tā, reiz slazdos notverta, vismaz neapēd speķi, kas to slazdos ievilinājis.

Fridrichs Hebels

Šarls Ferdinands Ramizs

VĪRS

Šigada 23. maijā Lozannā 71 gada vecumā mirušo Šarlu Ferdinandu Ramizu (Charles Ferdinand Ramuz) pieskaita izcilākajiem Šveices rakstniekiem, kas rakstījuši franču valodā. Viņa daudzajās novelēs un romānos parasti spēcīgos vilcienos tēlota pirmatnēju dabas un dvēseles spēku iejaukšanās šķietami mierīgā un izkārtotā cilvēka dzīvē. Ramizs dzimis zemnieku un vīnandzētāju ģimenē pie Ženēvas ezera, beidzis Lozannas universitāti, un līdz pirmajam pasaules karam dzīvojis Parīzē. Lielu pārdzīvojumu viņam radīja sastapšanās ar krievu komponistu Igoru Stravinski. Stravinskim veltītais „Stāsts par kareivi" pēc tam iegājis pasaules operu repertuārā. Ramiza primitīvā, daimoniski nemierīgā stila ietekmi mēdz saskatīt franču moderno prozistu, piemēram, Žiono darbos.

Kopš viņa māte bija mirusi, viņš katru vakaru sēdēja uz sola mājas priekšā, un tur viņš palika, līdz iestājās nakts, jo bija vasara un laiks mīligs. Viņš klusu atsēdās, aizdedzināja pīpi un tad vairs nekustējās. Pavisam lēni viņu apņēma tumsa. Viņš ienira ēnā, pazuda tajā; neredzēja vairs pat viņa pīpes mazo apaļo kvēli, jo tā bija pīpe ar vāku; nekā cita, kā vienīgi visur vienādo ēnu, vēl biezāku nekā zem lievena jumta.

Ielejas dibenā viss bija lēzens, viss gluds, ar upi vidū, un abās pusēs kalni. Kalns kā mūris, augsts, tikai mežs un klintis un pret debesīm zāģveida zobi; un starp diviem zāģa zobiem izlīda balta smailīte. Šī smailīte allaž vēl ilgi kvēloja, sākumā rožu sārtumā, vēlāk rubīna sarkanumā, — un lēnām, kā pelni pār kvēlošām oglēm, nakts aizsedza arī to. Pamazām augšā aizdegās zvaigzne pēc zvaigznes, un lejā viss bija piķa melnumā.

Šis melnās drānas tērps smagi gūlās pār ieleju dziļumiem, jo tie šķiet tālāk no debesīm un to dāvanām grūtāk aizsniedzami. Pieņemoties tumsai, pieņēmās arī upes šalkšana un tagad viena pati piepildīja visu telpu. Tā nāca šurp un ar atbalsi aizvēlās atpakaļ, dobja un neatlaidīga skaņa, ar grūdieniem pa starpai, it kā no sadursānās, no krasta atraujoties akmeņiem un sakulot virpuli pie klintīm, un tālāk lejā ūdens slīdēja gluds un eļļains, balts kā piens.

Viņš ilgi palika tur, jutās kā tukšumā un nezināja, kas tas bija. Bet viņa gan to zināja.

Tā kā viņš dzīvoja gluži tuvu pie upes, viņš viņu nedzirdēja nākam. Viņš to ieraudzīja tikai, kad viņa jau sēdēja tam blakus uz sola, un viegli satrūkās, kad negaidīti atrada viņu tur; tad viņš atkal paņēma mutē pīpi.

Viņa sēdēja pavisam tuvu viņam. Viņš redzēja, ka viņa nebija ģērbusies kā ielejas meitenes, bet gandrīz kā jaunkundze no pilsētas savā baltajā jakā, melnajos svārkos un dzeltenajās kurpēs, bez cepures, ar mākslīgi sasprausttiem matiem (un bija ļaudis, kas teica, ka šie mati neesot viņas pašas).

Viņa teica:

„Labvakar. Kā tev iet?"

Viņš atbildēja:

„Nekas. Paldies par vaicājumu."

„Tātad tu vairs nesaki „tu"? Laikam tāpēc, ka es biju projām, un tas bija tik ilgi, tu mani vairs nesauc par „tu"?"

„Varam jau darīt, kā jūs gribat."

„Nu tad sauc mani „tu", kā agrāk," viņa nobeidza.

Tas bija viņu sarunas sākums, kas šo vakaru nebija gara, jo viņš nebija lāga noskaņots plāpāšanai. Bet katrai lietai vajadzēja sava sākuma, un viņa runāja skaļi, tādēļ ka upe tā šalca.

Viņa jautāja tālāk:

„Vai tavai mātei bija lielas sāpes, kad viņai bija jāmirst?"

„Viņai nebija viegla nāve."

„Es toreiz nekā nezināju, citādi noteikti būtu atnākusi, bet viņi man nekā neteica. Vai viņai bija ilgi jācieš?"

„Diezgan ilgi," viņš teica.

„Tad nu tu esi gluži viens! Ja gribi, es labprāt atnākšu parunāt kādu vārdu."

„Vai ciemā nav diezgan puišu, ar kuriem tu vari iet, ka nāc pie manis?"

„Ak," viņa teica, „tas nekas."

Un tas šinī pirmajā vakarā bija viss. Bet lai gan viņš nekā neteica, viņa vēl mirkli palika; viņa spēcīgi elpoja, jo vakara gaiss bija tīkams viņas plaušām; viņas krūtis cēlās, un cieši blakus sev viņš juta celamies šīs krūtis, un tādēļ jau šai pirmajā vakarā viņu pārņēma nemiers. Tad viņa bija prom, un viņš devās gulēt.

Nākošajā vakarā viņš iepriekš pārlika, vai apsēsties ārā, kā citkārt, vai palikt iekšā. Bet viņš nepārlika ilgi, tam viņš bija par lepnu. Viņš sev teica: „Vai tad man likties zinis par meitenēm, kas manis dēļ tik daudz noskrienas, tādēļ ka esmu bagāts? . . . Un vēl par šo te?" Viņš jutās stiprs. Viņa nenāca.

Arī trešajā vakarā nē. Ceturtajā — bija svētdiena — arī nē. Tikai piektajā tā atnāca atkal.

Viņš tai teica:

„Nekautrējies; ja tu gribi nākt, nāc; bet manis dēļ tev nav jātērē daudz vārdu, neesmu radīts daudz vārdiem. Bet uz sola ir vēl vieta, ja tu gribi, un tad tu vari apskatīt, vai ērkšķogas ir gatavas; tās mazliet skābas, bet tev jau tas patīk."

„Es nezinu," viņa teica, „tu man pēdējo reizi nekā krietna negribēji teikt, un negribēju tevi traucēt; kas viņai īsti bija par vainu tavai mātei? . . . Mēs taču bijām attāli radi, un man ir skumji, ka es par to nekā nezinu."

Viņš atbildēja:

„Sestdienā atnāca ārsts un teica: ‚Dodiet viņai no tā baltā pulvera.' Es viņam prasīju: ‚Kas tad viņai vainas? Viņa pati domā, ka tai visādas vainas.' Viņš paskatījās manī un atbildēja: ‚To jums varēšu pateikt nākamo reizi.' Nākamo reizi es viņu ievedu iekšā un parādīju viņam tukšo vietu un teicu: ‚Tur viņa bija, un tagad viņas vairs nav, un jūs man vairs neesat vajadzīgs.' Un tad es viņam līdz galam atvēru durvis."

Viņa sāka smieties, bet viņš nesmējās. Tas bija otrais vakars.

Viņai tagad bija kļuvis par paradumu atnākt, un viņam bija kļuvis par paradumu viņu redzēt nākam, tā ka modās vēlēšanās, ja viņa kādreiz neatnāca; bet viņš viņai par to neatzinās un arī neatzinās to pats sev. Gluži otrādi, viņš sev teica: „Viņa man pretīga." Un viņai viņš teica:

„Tev nudien nav daudz ko darīt, ka vari visu laiku tā klīst apkārt . . ."

Kamēr vēl bija vecie ļaudis (un tagad tie gandrīz visi ir jau prom), viņiem visiem bija tās pašas domas, kuras tie uzspieda citiem, tā ka ikvienam šķitās esam tās pašas domas, un katrs tām padevās. Bet kopš veco vairs nav, katram pašam ir savas domas gluži par sevi, un kopš tā laika tagad notiek it kā mūžīga domu kauja. Tā pārvēršas lietas, un tā pārvēršas laiki; agrāk neviens negāja projām no ielejas, un tagad visi iet projām; vienīgi Kandids nekad nebija bijis prom, un viņam vienam vēl bija vecās domas. No tā cēlās viņa skarbums un neuzticība, un viņš noslēpa visu, kas viņā notika; viņš sataisīja kokainu seju, kas priekos un bēdās palika vienāda: viņš nebija glaimotājs un nebija skumējs, nedz arī pakalpīgais, bet labs; vismaz viņu par tādu varēja noturēt, bet galu galā to nevarēja zināt, un īstenībā arī par viņu nekā nezināja, tik noslēgts viņš bija.

„Saki reiz, Kandid," viņa iesāka, „tas taču nemaz nav smalki, kā tu ar mani apejies. Citi man saka komplimentus, bet tu esi diezgan rupjš pret mani. Bet par laimi es lietas redzu skaidri; tu īstenībā mani ieredzi gluži labi un bez manis nemaz nevarētu izturēt."

Viņš paraustīja plecus; viņa, likās, to nemanīja.

„Vai tas tiesa," viņa teica, „runā, ka tu esot bagāts."

Šo jautājumu viņš pavisam nebija gaidījis un nespēja apspiest vieglu iekšēju satraukumu, gandrīz strupi uzgrieza viņai muguru un uzlūkoja to no lejas; bet tad jau viņš atkal bija ieņēmis savu parasto stāvokli un sēdēja, kā tó labprāt mēdza darīt, uz priekšu noliecies un elkoņus uz ceļgaliem atspiedis. Tā cilvēks jūtas atspiedies, atbalstīts, kā koks pie mieta, un domas gūst stingru pamatu.

Viņa pīpe lēni čurkstējās, kad viņš ievilka dūmus, jo tā taisījās izdzist, — un viņš raudzījās savā priekšā naktī.

„Un tu," viņš prasīja, „vai tu esi bagāta?"

Viņa skanīgi iesmējās.

„Bagāta ar pelēm klētī un ar gliemežiem dārzā."

„Un es? Bagāts ar meiteņu runām."

„Meitenēm, zini, nav tikai tukšas runas vien. Viņām ir arī labākas lietas . . . ja tu tikai gribētu redzēt . . ."

Un, to teikdama, viņa tam virzījās arvien tuvāk, līdz viņas gurni tam pieskārās. Bet viņš jau bija piecēlies.

„Arlabunakt, es eju gulēt."

Ašiem soļiem viņš devās atpakaļ mājā un sparīgi aizsita aiz sevis durvis. Mājai bija mazi zili logu slēģi, kuriem augšpusē bija izgrieztas sirdis. Viņa ievēroja, ka viņš neiededza spuldzi. Tas viņai likās jocīgi. Tā kā logi bija augstu, viņa pakāpās uz sola un mēģināja ielūkoties istabā; bet bija gluži tumšs, un nebija dzirdams neviens troksnis; nedzirdēja arī klusi čīkstam grīdu; kaut arī iespējams papūlēties un spert vieglus soļus un novilkt kurpes, šinīs koka mājās atskan maigākais solis, un jau ķermeņa svars vien liek nostenēties grīdas dēļiem. Tad viņa nosmējās sevī, jo sprieda: „Viņš noteikti nosēdies tūlīt aiz durvīm uz virtuves soliņa un tagad tēlo mirušo."

Un viņa pieklauvēja pie slēģiem un sauca:

„Ei, brālēn, kāda tad ir jušanās gluži vienam pašam lielajā gultā? Tu vari likties tajā gareniski un šķērsām, kā vien gribi; telpas netrūkst . . . Arlabunakt, skaistais brālēna kungs . . . Nezinu, vai varēšu atkal atnākt . . . Tātad ne uz redzēšanos rītdien: dzīvo vesels uz diezin cik ilgu laiku . . . Arlabunakt, brālēna kungs, un labi nogludini spilvenu, citādi dabūsi karstu galvu."

Tomēr nākamajā vakarā viņa atkal bija klāt. Viņš ar to runāja cietā balsī:

„Tātad tās bija blēņas, ko tu teici vakar vakarā?"

Viņa nevarēja uzminēt, vai viņš viņai bija noticējis vai nē, vai viņš tagad to teica nopietni, vai zobojās, — bet tas viņu maz uztrauca.

„Un ja nu iemesls būtu tas, ka es bez tevis vairs nevaru ciest?"

Uz ko viņš mierīgi un vienkārši atbildēja:

„Tādā gadījuma tas būtu gluži otrādi nekā ar mani."

Bija skaista nakts. Dienas bija kļuvušas īsas; augšā, pavisam augstu pie baltajām smailītēm vēl manīja gaišuma paliekas, bet lejā jau bija gluži tumšs. Visu laiku skanēja upes šņākšana un tās dārdoša balss, citādi ne skaņas. Ciems bija tālu projām, un ciemnieki iet agri gulēt, sevišķi vasarā, kad viņi ir noguruši, un ceļš ir pavisam vientulīgs. Nu viņi klusēja un sēdēja viens otram blakus, nerunādami ne vārda. Pēkšņi dzirdēja kādu jodelējam, pavisam tālu ielejā. Kristīne pacēla galvu. Kas tas gan varēja būt šodien, kad nebija nekāda svētdiena?

(Turpmāk beigas)

Šis un tas par šo un to

IKVIENS argentīnietis, kam ir vismaz viens bērns, atbrīvots no vispārējās kaŗa klausības. Kāda Argentīnas tiesa nesen izlēmusi, ka no obligātā dienesta atbrīvojami arī tādi pilsoņi, kuŗu bērns miris, jo arī tie savu pienākumu pret tēvzemi jau izpildījuši.

LIELĀKIE kafijas dzērāji, tūlīt aiz brazīliešiem, ir zviedri. Kad zviedru valdība valūtas grūtību dēļ racionēja kafijas sadali, sākās tāda kafijas nobēdzināšana, kurai līdzīgas parādības Zviedrijā nebija novērotas kopš kaŗa sākuma 1939. gadā.

AUTOMATI, kas pret samaksu izsniedz šokolādi, cigaretes, sviestmaizes, alu, servjetes, grāmatas, apdrošināšanas polises, bildes, lietussargus, cepures un citus priekšmetus, ir jau agrāk redzēti, vai par tiem dzirdēts. Bet nekas līdz šim vēl nebija dzirdēts par automatiem, ar kuŗu palīdzību var tikt pie līgavas. Tādi tagad uzstādīti Japānā. Iemetot tajos naudas gabalu, var saņemt sarakstu par precību kārām jaunavām, ar to vārdu, adre[illegible], vecumu, arodu, mantas stāvokļa, īsu dzīves gaitas un sevišķo interešu aprakstu.

ĪRU FILMU AKTRISE Morīna O'Hara pieprasīja svītrot no kādas filmas scenārija peldēšanās skatu. „Esmu no godājamas īru ģimenes, un manā dzimtajā ciemā mana piedalīšanās šādā ainā radītu veselu skandalu," viņa paskaidroja.

POLICIJAS ierēdņi kādā Kalifornijas universitātes pilsētā ar izbrīnu novēroja, ka daži studenti — auto braucēji, bieži arī lielākus ceļa gabalus veic, braucot atmuguriski. Noskaidrojās, ka studenti automobiļus bija īrējuši un atpakaļgājienā veiktos attālumus taksametrs nereģistrēja.

PAR VISPIEVILCĪGĀKO sievietes vecumu „New York Post" aptaujā lasītāji atzina laiku starp 21 un 22 gadiem, bet nākošajā vietā bija vecums starp 23 un 25 gadiem. Viens pats lasītājs par interesantāko un pievilcīgāko sievietes vecumu atzina 41 gadu. Šis lasītājs bija sieviete (domājams — 41 gadu veca).

GĀJĒJU KONTROLES Berlīnē policija daudzu pavisam neaizdomīgu personu kabatās atrada kompromitējošus dokumentus par šo personu piederību nacistu partijai, izdarītiem kaŗa noziegumiem utt. Aizturētie katrs par sevi apgalvoja, ka nekā par tādām lietām nezinot un ka dokumentus viltojis un tiem kabatās iebāzis kāds personīgs ienaidnieks. Tas arī izrādījās patiesība. Kāds gleznotājs šādus dokumentus bija izgatavojis pēc pasūtinājuma.

„PUTNI", kas no gaisa atklāj zemes bagātības

VIENS AEROMAGNĒTOMETRS MAKSĀ 1 MILJONU DOLARU

Ģeologu un minerālogu rīcībā, meklējot pazemes metallu, naftas, ogļu un citu minerālu bagātības, pēdējā laikā ir kāda gluži jauna ierīce, kas devusi necerētus pa[illegible]kumus. Par to pastāsta Kanādas [illegible]raksts „Toronto Star Weekly".

Pēc Kanādas federālās raktuvju pārvaldes vecākā ģeologa Dr. G. Hansona izteikumiem, jaunā ierīce atklājot gluži jaunas iespējas ģeologu un minerālogu darbā. Tā izmēģināta plašā apgabalā no Me[illegible]sikas līča līdz pat ziemeļu polārlokam. Ierīce izgatavo absolūti precīzas pārlidoto apgabalu kartes, kurās atzīmēti visi pazemes metallu un minerāļu krājumi. Pārbaudēs aparāts pareizi atzīmējis, piemēram, naftas krājumus zem polārā sniega un ledus ASV flotes naftas rezervātā Aļaskā, metallu slāņus zem Mičiganas purviem un citas pazemes izejvielu rezerves. Aparāts arī atklājis Ēdairondakas kalnāju ģeoloģiskos noslēpumus un pašreiz palīdzot Kanādas raktuvju lietpratējiem atklāt līdz šim vēl neuzietas zemes bagātības.

Ierīce saucas par aeromagnētometru un izskatās pēc nelielas aviācijas bumbas. To vai nu piesien saitē aiz lidmašīnas, nostiprina zem tās ķermeņa, vai arī ved līdzi atsevišķā lidmašīnas nodalījumā. Aeromagnētometrs atzīmē un mēri magnētiskas spēka līnijas. Liela daļa metallu ir magnētiski, t. i., izstaro magnētiskas spēka līnijas. Neatkarīgi no tā, vai tie būtu tuvu virszemei, vai paslēpti dziļi zem glečeriem, purviem, mežu masīviem, jūras dibenā, spēka līnijas tomēr samanāmas vēl 3000 metru augstumā virs zemes. Aparāts saņemtos magnētiskos impulsus nodod tālāk citam aparātam lidmašīnā, kurš tos attēlo grafiski uz pārlidotā apgabala kartes. Tai pašā laikā arī fotokamera uzņem visu apgabalu, vēlāk atvieglojot precīzu vietas noteikšanu. Speciālisti pēc spēka līniju veida var noteikt, kādi minerāli vai citas zemes bagātības kurā vietā atrodamas.

Jaunās metodes ieguvumi ir milzīgi. Agrāk atsevišķa apgabala zemes bagātību noteikšanai devās ceļā meklētāju grupas, apgādātas ar vertikālkompasiem un augu dienu pavadīja, vienkārši pārstaigājot pētāmo rajonu. Kad kompasa adata nosvērās uz leju, bija skaidrs, ka zem tās vietas atrodas metallu krājumi. Bet lai noteiktu, kādā virzienā un cik tālu stiepjas šie slāņi, staigāšan[a] bija vēl ilgi jāturpina. Šādas mekl[ē]tāju grupas vienā sešu mēnešu sez[o]nā nekad nespēja izkontrolēt apg[a]balu, lielāku par 250 kvadrātkil[o]metriem.

Turpretim jaunais aeromagnētometrs, saukts „putns", nepilnos div[os] mēnešos izpētīja 3800 kv. km lie[lu] Mičiganas štata apgabalu, kas k[ā]jām nemaz nebūtu bijis visās viet[ās] pieejams. Četros mēnešos „putn[s]" izpētījis 26.000 kv. km Aļaskā u[n] 22.500 kv. km piekrastes ūdeņu Me[k]sikas līcī, veicot caurmērā ap 22[..] kv. km dienā.

Magnētometrs sākumā konstru[ēts] cīņai pret ienaidnieka zemūdene[ēm]. To izgudroja fiziķi un elektroin[že]nieri laikā, kad vācu zemūdenes a[p]draudēja Ziemeļamerikas krast[us] un nosauca par magnētisko aerod[e]tektoru. Projektu turēja tik lie[lā] slepenībā, ka pat Kanādas raktuv[ju] pārvalde par ierīces izgudrošanu u[z]zināja tikai 1944. gadā. Pagāju[šā] gadā Kanādas valdība ieguva t[rīs] „putnus", katru par apmēram 1 mil[j]onu dolaru. Tos ar visām palīg[ie]rīcēm iebūvēs trīs Kanādas gai[sa] flotes lidmašīnās, izmantošanai ra[k]tuvju un izejvielu ministrijas vaj[a]dzībām. Virsģeologs Dr. Hanso[ns] domā, ka jaunajiem aparātiem va[r] tu būt ārkārtīga nozīme Kanād[ai]. Pēc viņa paskaidrojumiem, Kanād[as] ģeoloģiskais „vairogs" ir vecāka[is] klinšu veidojums pasaulē, ar škaut[ni] Rietumalbertas rajonā. Zem tā kā[d]reiz atradies okeans, bet dabas spē[ki] no tā radījuši kontinenta daļu. I[e]spējams, ka šie spēki no okeana i[z]cēluši kalnu, kuŗa virsotne tag[ad] var atrasties pasekli zem zemes. U[n] šai kalnā teorētiski var atrasties li[e]lākais naftas krājums pasaulē. Ka[]nāda cer to ar „putnu" palīdzību i[z]dibināt.

Ja viņiem būtu palikusi taisnība . . .

Pravieti savās mājās neciena, un ģenijus parasti atzīst tikai pēc nāves. Šīs divas vecās patiesības ilustrē sekojošo vācu mūzikas dižgaru laika biedru atsauksmes par viņiem.

BACHU kādā mūzikas kritiķu žurnālā J. A. Šeibe novērtēja šādi: Šis lielais vīrs iegūtu nāciju apbrīnošanu, ja vien viņš būtu pieņemamāks un ar uzpūstību un sajukumu neatņemtu saviem darbiem dabiskumu un neaptumšotu to skaistumu ar pārliecīgu mākslīskumu. Viņš prasa, lai dziedātāji un instrumentālisti ar savām rīklēm un instrumentiem paveiktu visu to pašu, ko viņš saviem pirkstiem izdara uz klavierēm, tādēļ viņa gabali tik grūti spēlējami. Visus smalkumus, mazos izpušķojumus un visu, ko saprot ar spēles manieri, viņš izsaka jau gatavās notīs, tādēļ viņa darbi zaudē harmonijas skaistumu.

MOCARTS 1793. gada mūzikas mēnešrakstā novērtēts tā: Neviens Mocartā nesaskatīs talantīgu vīru un piedzīvojušu, daudzpusīgu un patīkamu komponistu. Neviens pamatīgs mūzikas pazinējs nav viņu uzskatījis par korrektu, kur nu vēl pilnīgu mākslinieku, un gaumīgā kritika vēl jo mazāk atzīs viņu par poēzijas ziņā pareizu un smalku komponistu.

BĒTHOVENA „Fidelio" 1860. gadā guvusi šādu Kocebues kritiku: Ja daži no mūsu jaunākajiem mūzikas talantiem, sevišķi Bēthovens, turpinās līdzšinējo ceļu, tad viņi nekad nespīdēs uz skatuves. Par viņa operas „Fidelio" uvertīru visi bezpartejiskie mūziķi un mūzikas draugi bija pilnīgi vienis prātis tai ziņā, ka kaut kas nesakarīgāks, skarbāks, sajauktāks un ausij apvainojošāks mūzikā vēl nav uzrakstīts. Griezīgākās modulācijas seko viena otrai patiešām nejaukā harmonijā.

HAIDNU viņa laika biedrs Šillers atzina par „veiklu mākslinieku, kam tomēr trūkst sajūsmas" un par „Radīšanas" atskaņojumu rakstīja: Man tur bija maz prieka, jo viss tas ir bezrakstura putrojums . . . Viss darbs ir auksts.

Laiki mainās

Tieši pirms 120 gadiem Bostonā parādījās paplāna dzejoļu grāmatiņa, kuras autors palika anonims, slēpdamies aiz pseudonima „Bostonietis". Pseudonimā, norādīdams u[z] savu dzimšanas vietu, viņš varbūt cerēja vairāk pamudināt savas dzim[]tās pilsētas pilsoņus uz viņa grāma[]tas pirkšanu.

Šodien, pēc 120 gadiem, no šīs dz[e]joļu grāmatas izdevuma vēl zinām[i] tikai seši eksemplāri. Vienu nese[n] ūtrupē Čikagā pārdeva par 10.00[0] doloriem. Grāmatas nosaukums i[r] „Tamerlans un citi dzejoļi". Autor[s] Edgars Allens Po.

Krustvārdu mīkla

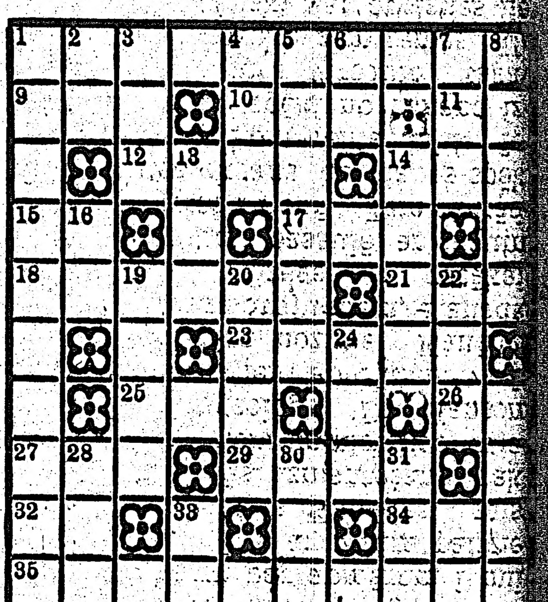

Līmeniski: 1. Domu lasīšana. [..] Uzņemt barību. 10. Mašīnu daļ[a]. 11. Ziņu aģentūra. 12. Laivas piede[]rums. 14. Personisks vietniekvārd[s]. 15. Norādāmais vietniekvārds. 1[7]. Svešvārdu priekšzilbe, nozīm[e] „jaun—". 18. Brīdinājums karstga[l]vim. 21. Sniegt. 23. Atvaira. 2[5]. Saiklis. 26. Satiksmes vārds. 2[7]. Pārvieto. 29. Ilgoties. 32. Populārā[]kās angļu motorsporta sacīkstes. 3[4]. Drupt. 35. Pilsēta Padomju Savie[]nībā.

Stateniski: 1. Juridisks dokuments. 2. Personisks vietniekvārds. 3. Lat[]vijas neatkarības laika informācija[s] iestāde. 4. Satiksmes vārds. 5. Trī[]. 6. Saīsinājums. 7. Apstākļa vārds. [8]. Radīt ražas iespējas. 13. UN organizācija. 14. Velni. 16. Satiksmes vārds. 19. Sugas suns. 20. Jūt. 22. Darba rīks. 24. Aicinājums sunim. 28. Grieķu burta nosaukums. 30. Dzeŗ. 31. Veido kamolu. 33. Apstākļa vārds.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Gubenis. 6. Kaza. 7. Āres. 9. Rīb. 10. Ogleja. 12. Egles. 14. Mīkli. 15. Tija. 18. Ielas. 20. Repsis. 22. Ēra. 23. Spēt. 24. Inds. 25. Ērmanis. **Stateniski:** 1. Gaiļi. 2. Uzbeki. 3. Ērgļi. 4. Īre. 5. Seja. 6. Kramers. 8. Salakas. 10. Ogles. 11. Lētas. 13. Siseņi. 16. Jards. 17. Sepe. 19. Līma. 21. Peŗ.

Rumānijas ā[...]
[...]nistru apsūdz [...]
[...]a, lai Anglija pārtr[...]
— ar Balkānu val[...]

Francija saņems kr[...]
ANGLIJA ATJAUNOS TIRDZNIECĪBA[S] [...]
JU SAVIENĪBU